

Utorak, 11. mart 2003.
Svedok Milosav Đorđević
Svedok Žana Baća
Otvorena sednica
Optuženi je pristupio Sudu
Početak u 9.04 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Najs (Nice).

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Idemo na stranu 5 rezimea paragraf 25. Generale Đorđeviću, pogledajte molim vas na grafoskop, tabulator 3. Da li je Koordinaciona grupa o kojoj ste nam govorili, da li se ona takođe bavila osnivanjem i organizacijom Teritorijalne odbrane u Krajini?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Gospodine tužioče, osnivanjem se nije bavila Koordinaciona grupa, osnivanjem Teritorijalne odbrane, ali se bavila pružanjem pomoći štabu Teritorijalne odbrane u organizovanju određenih struktura jedinica Teritorijalne odbrane, kao što su bile brigade pre svega Teritorijalne odbrane...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li...

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Sem toga, pomagali smo im i u organizaciji štabova, zonskih štabova Teritorijalne odbrane i samoga štaba SAO Krajine, dakle u formacijskoj strukturi tako da se konstituišu jedinice od postojećih nižih jedinica i ljudstva koje su imali na raspolaganju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ako pogledamo sada ovaj dijagram, tabulator 3, pri dnu je narandžastom bojom prikazan taj delokrug poslova Koordinacione grupe. Hvala. Vi ste nam sada pokazali te narandžaste linije koje znače da ste komunicirali sa Generalštabom JNA. Da li je to tačno?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Tako je, gospodine tužioče.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A naređenja o organizaciji i strukturi su znači odlazila iz tog tela u Teritorijalnu odbranu Krajine?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Iz Uprave za organizaciju i formaciju Generalštaba

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A sada tabulator 9, molim, stavite prvu stranu na grafoskop. To je naredba o organizacijsko-formacijskim promenama u jedinicama Teritorijalne odbrane Republike Srpske Krajine. Na drugoj strani imamo dokument koji je datiran nakon što ste vi napustili vaš položaj, to je 2. mart 1992. godine, upućen je iz Saveznog sekretarijata za narodnu odbranu Zonskom štabu Teritorijalne odbrane u Glini: "U prilogu vam dostavljamo naredbu saveznog sekretara za narodnu odbranu". Na trećoj strani stoji: "Sekretarijat za narodnu odbranu, državna tajna, 27. februar 1992. godine", dokument dolazi od saveznog sekretara za narodnu odbranu i tu se govori o organizacijsko-formacijskim promenama, tačka jedan: "Formiranje Glavnog štaba Teritorijalne odbrane Republike Srpska Krajina". Generale, da li ova dokumentacija iako dolazi posle vašeg vremena pokazuje način na koji je Kancelarija za koordinaciju pomagala u organizaciji i strukturiranju Teritorijalne odbrane u Krajini?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Upravo tako, sa tim što je ovo modifikacija onoga šta je već prethodno išlo, jer u ovom periodu je inaugurisana Republika Srpska Krajina, a do tada je bila SAO, Srpska autonomna oblast i sad se i tome prilagođavalo ostalo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ponovo tabulator 3, molim vas. Kad je reč o finansijskim pitanjima, vidimo kućicu pri vrhu dijagrama. Molim vas da nam ukratko opišete ulogu kancelarije za koordinaciju u finansijskim pitanjima, to je ova zelena boja. Recite nam, dakle, šta je kancelarija za koordinaciju radila u vezi sa finansijama?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Podsetiću vas, gospodine tužioče, da sam juče napomenuo, brigade Teritorijalne odbrane su bile na finansiranju u okviru komandi korpusa i operativnih grupa u vreme kada su im bile potčinjene, odnosno kad su bile integrisane u njihov sastav, dakle izuzete ispod komande štaba Teritorijalne odbrane. Kada nisu bile direktno pod njihovom komandom, onda su se one u finansijskom obezbeđenju oslanjale na svoj štab Krajine. Međutim, oko dve trećine sastava Teritorijalne

odbrane se nalazilo van brigada, u nižim sastavima, u nižim jedinicama i pošto je praktički monetarni fiskalni sistem bio u kolapsu tamo, ljudi koji su se nalazili u Teritorijalnoj odbrani Krajine nisu imali plate, nisu primali nikakve finansijske nadoknade, a sve su to bili mahom rezervisti sa porodicama koje nisu imale od čega da žive. I tada su iz štaba SAO Krajine molili da mi urgiramo preko Vlade Srbije, preko Saveznog sekretarijata za narodnu odbranu da se njima isplati jednokratna nadoknada, da kažemo u nekakvom razumnom iznosu. Mi smo zahtevali da nam štab dostavi tačno brojno stanje ljudi i to po kategorijama, vojnici, podoficiri, oficiri, jer različite su im plate. Pošto su oni to učinili, moji oficiri iz koordinacione grupe su otišli u finansijsku upravu Saveznog sekretarijata za narodnu odbranu i izložili im tu situaciju, a finansijski organ iz Ministarstva odbrane, dakle stalni službenik koji tu radi, stupio je u vezu sa Ministarstvom, budžetom Vlade Republike Srbije. Potom su se te dve, ta dva finansijska organa Saveznog sekretarijata za narodnu odbranu i za finansije Srbije, Vlade Srbije, dogovorila o participaciji, odnosno o udelu finansijskih sredstava jednih i drugih radi pomoći, odnosno udovoljenju zahteva koji je nama dostavljen. Dalje, ja sa tim nisam imao veze, jer je to išlo regularno, mislim službenim kanalima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste znali za kontakte sa finansijskom upravom SSNO-a i opisali ste nam to, ali recite nam da li je taj sektor SSNO-a mogao sam da donosi odluke ili je trebalo da se ide na viši nivo da bi se takve odluke odobre?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Moralo se ići na viši nivo. To načelnik Uprave za finansije i budžet nije mogao sam da odluči.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Isto kao u Ministarstvu finansija Republike Srbije, da li su oni mogli takvu odluku da donesu bez intervencije ili odobrenja ministra?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ja pretpostavljam da nisu mogli bez saglasnosti vlade, a juče smo videli neki papir tu, ne znam iz kog je perioda, gde se Ministarstvo odbrane obraća vladi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi znate, zbog perioda koji ste proveli na svom položaju, vi znate samo jednu takvu transakciju. Međutim, problem je bio, koliko ste vi mogli da primetite, problem je bio takav da se nastavljao, taj problem je i dalje trajao i tražio je dalja rešenja?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Jeste.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li su ljudi u vašem odseku, odnosno kancelariji pretpostavljali i predviđali da će morati da se uvede jedan regularni sistem plaćanja?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Pa to smo pretpostavljali, međutim, to je bilo van naših ingerencija.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A sada tabulator 10. Mesec dana pošto ste napustili svoj položaj, ovo je dokument iz komande Druge vojne oblasti od 20. januara 1992. godine, upućen je komandi 622. motorizirane brigade i u njemu stoji: "Depešom gornje oznake i datuma tražili ste objašnjenje o pravima porodica poginulih pripadnika Teritorijalne odbrane na teritoriji Republike Hrvatske". I zatim pri dnu, pored potpisa general-pukovnika Kukanjca stoji: "Budući da ste označenu depešu uputili Personalnoj upravi SSNO-a, za očekivati je da će se na tom nivou celovito sagledati problematika i pronaći pravično rešenje. Naše je mišljenje da porodicama poginulih pripadnika Teritorijalne odbrane na teritoriji Republike Hrvatske treba iz sredstava SSNO-a priznati sva prava kao i licima iz rezervnog sastava jedinica i ustanova JNA". Da li to opisuje način na koji je podeljena finansijska odgovornost za one koji su ratovali na teritoriji Hrvatske?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Upravo tako. Pokojni general Kukanjac, komandant Druge vojne oblasti, umro je prošle godine, on je tu i dao objašnjenje na zahtev odozdo kako, kakav je njegov stav, i samim tim šta je upućeno Personalnoj upravi da očekuje da će to da se na jedinstven način reši.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tabulator 11. Dokument je nastao nekih pet nedelja, nešto više od mesec dana posle vašeg napuštanja položaja, ali svedjedno mislim da možete da nam pomognete. Dolazi od Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske Krajine i upućeno je Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Srbije, odnosno na ruke ministra Sokolovića. Ovo pismo potpisao je Milan Martić i u njemu stoji: "Obaveštavam vas da se u SDK Glina nalazi iznos od 380 miliona dinara". SDK je bila skraćenica za Službu društvenog knjigovodstva. "Ova sredstva bila su ranije uplaćena u korist Teritorijalne odbrane, ali sobzirom da se najveći deo odbrane, to jest branilaca finansirao iz armijskog budžeta, a navedena sredstva već duže vreme stoje neutrošena, molimo vas da utičete da se ta sredstva prebace na žiro račun Ministarstva unutrašnjih poslova RSK-a." U kakvoj je to vezi sa koordinacionom grupom? Da li to takođe odražava i aktivnosti koordinacione grupe u transferu novca?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Dozvolite da objasnim. Služba društvenog knjigovodstva u Glini, u Banja Luci, u Kninu i ne mogu da se setim za istočni deo Slavonije i Baranje gde je bilo sedište su primile novac koji je ugovoren između finansijskih organa Republike Srbije i Saveznog sekretarijata za narodnu odbranu. Ali ova konstatacija gospodina Martića, da su sredstva finansijska uglavnom bila obezbeđivana iz JNA, mislim da nije sasvim korektna i da je u pitanju samo sporost i da kažem greške u radu organa Teritorijalne odbrane dotične zone koja nije sa svojim finansijskim organom išla u SDK-a i uzimala pare i distribuirala borbama, odnosno svom sastavu, da kažem. Inače doticalo se nas, sigurno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A novac je došao iz Srbije, je li tako?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Iz SSNO i Srbije, sad u kojem odnosu je to bilo, ja ne znam, ali znam da su i jedni i drugi participirali.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tabulator 12. Isti period, februar 1992. godine, 8. februar. Dokument je upućen štabu Teritorijalne odbrane SAO Krajine za područje Knina i Like, dolazi iz Ministarstva odbrane Republike Srbije, a nosi potpis ministra general-pukovnika Marka Negovanovića...

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: General-potpukovnika.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da. "Preneta su sredstva štabu Teritorijalne odbrane SAO Krajine za područja Knina i Like u iznosu od 500.000 dinara za nabavku građevinskog materijala." Da li ova transakcija, iako se radi o relativno malom iznosu, odgovara sistemu rada koordinacione grupe u području finansija?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Da, odgovara i ovo je u stvari dokaz da je nastavljeno i dalje sa tim obavezama.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. Molim da se tabulator 3 ponovo stavi na grafoskop. Generale, vi ste pripremili ovaj dijagram, odnosno pomogli u njegovom pripremanju. Ovde u donjem desnom uglu spominju se razni drugi zadaci. Jedan od tih zadataka je priprema za dolazak mirovnih snaga Ujedinjenih nacija (United Nations), UNPROFOR-a (United Nations Protection Forces). Molim vas da nam u nekoliko rečenica opišete funkciju Koordinacione grupe u vezi sa tim?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Konkretno tu nisu bili involvirani moji oficiri osim mene, koliko se sećam, i naravno ministra odbrane. Ja sam po

nalogu ministra otišao u Generalštab JNA, tamo sam imao briefing sa pokojnim, takođe je umro, general-majorom Slavkom Jovićem. General Slavko Jović je bio u vreme sukoba Iran (Iran) - Irak (Irak) u sastavu kontigenta međunarodnih snaga za očuvanje mira i prekid sukoba i imao je verovatno po tadašnjoj proceni jedno bogato iskustvo. Ja sam izložio generalu Joviću kakva je situacija u Krajini onoliko koliko sam bio upoznat, u grubom, taj raspored snaga i teritorija i toga. Onda mi je on, poznavajući gospodina Maraka Guldinga (Marrack Goulding) iz toga perioda koji sam pomenuo, dao jedna najkraća objašnjenja kako treba da se postupa u Krajini, u Hrvatskoj, kako hoćete, za doček međunarodnih snaga. I koliko se sećam, pošto nisam sačuvao pribeležku, bila su tri pitanja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Samo nam kratko recite, da li je to bilo u novembru 1991. godine i da li ste se nakon toga sastali sa predstavnicima Vlade SAO Krajine kao što su Babić, Hadžić i Džakula?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ja sam lično u prisustvu ministra objašnjavao to šta je mene instruirao general Jović, kako to treba da se učini u Krajini.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kakav je bio Babićev stav prema mandatu ovih snaga, onako kako je njemu on objašnjen?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Moram priznati da nije bio oduševljen sa tim.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je njega brinulo šta bi JNA mogla da učini, ako on ne prihvati...

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ključna stvar njegove ondašnje zabrinutosti, razumevajući funkciju tih snaga i tih obaveza koje oni imaju, sve će to biti u redu, ali šta ako hrvatske snage, zenge i ostale snage već, vojska kako se zvala, krenu u jednu opštu ofanzivu, a Krajina je demobilisala svoju Teritorijalnu odbranu? Šta će se onda dogoditi sa njihovom autonomijom, samostalnošću i tako dalje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li se on brinuo u vezi toga šta bi JNA mogla da učini ili ne učini?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: I upravo to je povezivao sa time, pribojavajući se da će oni biti ostavljeni sami sebi, pošto je JNA morala da se izvuče, takođe Deveti korpus iz Knina, znači neće imati na koga da se osloni. Evo to je osnovno bilo, po ondašnjem razgovoru i mom sećanju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Šta su oficiri JNA mislili, kako su oni shvatali obaveze JNA prema Srbima u zaštićenim zonama Ujedinjenih nacija, UNPA (United Nations Protected Areas) zonama?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ja ne mogu da egzaktno kažem, neki dokument da pomenem ili neki sastanak ili neko rešenje konkretno, ali znam u kontaktu sa oficirima, sa generalima da je bilo reči o tome da je armija spremna, odnosno Jugoslovenska narodna armija, u slučaju takvih pokušaja sa hrvatske strane da će ona priskočiti u pomoć da ih zaštiti i da ne dozvoli da se ponovo razbukta rat i šta ja znam drugo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sledeća tema vrlo kratko, dobrovoljci. Mislim da se Koordinaciona grupa nije direktno bavila organizovanjem dobrovoljaca, zarne?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Sem oficira, ne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: 23. avgusta 1991. godine da li je Vlada Srbije izdala naređenje o mobilizaciji dobrovoljaca u Teritorijalnu odbranu Republike Srbije?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Jeste. Samo dozvolite korekciju, ne kaže se "o mobilizaciji" jer to podrazumeva obavezu, nego o upisu onih koji se dobrovoljno jave, "Uredba o upisu dobrovoljaca".

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je 13. septembra 1991. godine uputstvom SSNO-a izdato još jedno naređenje?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Tačno. To je uputstvo tretiralo prihvatanje dobrovoljaca u jedinice Jugoslovenske narodne armije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je doneseno i naređenje kojim je zabranjen rad političkih stranaka u oružanim snagama 8. oktobra 1991. godine?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Jeste. I to je naređenje doneto upravo zbog onih prethodnih paravojnih sastava koje su uglavnom neke partije formirale tada.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I svrha tih naređenja, odnosno jedan od ciljeva tih naređenja bio je da se prekine organizacija vojnih ili paravojnih organizacija od strane političkih stranaka. Da li znate da li su te odluke u potpunosti sprovedene u delo?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ako smem pre toga nešto da kažem. Postojala je još jedna naredba Predsedništva SFRJ o obavezi da se te, ti dobrovoljci koji su već u oružanim snagama uključe u regularne jedinice Teritorijalne odbrane ili JNA, da drukčije ne mogu biti i da se moraju čak i rasformirati, dati im neki rok i tako dalje. Mislim, odgovor na vaše prvo pitanje, da se to nije do kraja ispoštovalo što su kasniji sukobi neki potvrdili, koliko sam ja mogao da pratim preko sredstava za javno informisanje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada možemo da pogledamo dokument u tabulatoru 13, to je dokument od 10. decembra. Ako pogledate treću stranu, to je "Uredba o upisu dobrovoljaca u Teritorijalnu odbranu" i u članu 1 se reguliše upis dobrovoljaca, popuna JNA dobrovoljnim sastavom, odnosno dobrovoljcima se vrši u skladu sa saveznim propisima. A onda pri dnu strane u članu 3. se kaže: "Upis dobrovoljaca u Teritorijalnu odbranu vrši se u ratu, u slučaju neposredne ratne opasnosti, vanrednog stanja i radi popune jedinica, štabova i ustanova Teritorijalne odbrane". Pogrešio sam kada sam rekao da je to bio decembar. Ako sada pogledamo treću stranu vidimo da je reč o 14. avgustu kada je donesena ova Uredba. Hvala vam lepo. Da li je ovo uredba o kojoj ste vi govorili, generale?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: To je Uredba Vlade Srbije, potpredsednik Vlade Nikola Stanić je potpisao. Objavljeno u "Službenom glasniku Srbije" 23. avgusta, a doneta...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je...

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Izvinite, nisam vas razumeo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Izvinjavam se, ja sam vas prekinuo, ali primena ove Uredbe je tražila da se proglasi jedno od ovih stanja, ratno stanje, stanje neposredne ratne opasnosti ili vanredno stanje. Da li znate da li je ova Uredba primenjena na ovaj način ili nije?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Uglavnom jeste, ali neposredna ratna opasnost je kasnije proglašena, negde početkom oktobra.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Časni Sude, tabulator 14, mislim da nije neophodno da ovo pogledamo, ovo je uputstvo od 13. septembra 1991. godine. Da uštedimo na vremenu, dokument imate ovde. U odsustvu prigovora, on se može uvesti kao dokazni predmet, pa možemo da pređemo na sledeću temu. Generale, želim da mi pomognete u vezi sa min-

istrom odbrane Tomislavom Simovićem. Vi ste ga povremeno viđali, je li tako, iako je on bio prilično zauzet?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Tačno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je on dobijao izveštaje o tome šta je vaša grupa saznala o delovanju na terenu u Krajini i o potrebama Teritorijalne odbrane?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Zavisno od njegovog raspoloživog vremena pošto su često imali sastanke vlade i drugih njegovih obaveza, mi smo se u načelu sretali dva do tri puta nedeljno, pošto smo se izdvojili u drugi deo grada. I ja bih dolazio sa najavom da imam da mu saopštim to, to i to ili pak on bi me pozivao da mu referišem šta ima novo i neka druga pitanja do kojih je...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da. Da li ste vi takođe razgovarali i informisali njegovog zamenika Branu Kuzmanovića?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Samo u odsutnosti ministra odbrane, ako je nešto bilo potrebno hitnije da se reši.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Takođe ste kontaktirali i druge ljude koji su radili sa njim, uključujući pukovnika Mladenka Kovačevića i civila po imenu Hristoljub Cekić. Ali pored te dve osobe, tu je bila Dobrila Gajić-Glišić koja je bila Simovićev šef kabineta i koja je bila zadužena za pripremanje svih sastanaka sa članovima srpske vlade. Je li tako?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Tačno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da se sada pozabavimo optuženim. Mislim da vi niste bili prisutni ni na jednom sastanku između ministra Simovića i optuženog?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Nisam ni na jednom i gospodina Miloševića nisam ni video niti čuo 15 godina skoro, računajući i taj period.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li vam je Simović rekao da li je on imao sastanke sa optuženim u vezi sa pitanjima na kojima ste radili?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Da podsetim još jednom rekao mi je, ali o nekim detaljima mislim da ne bi imalo smisla javno govoriti.

TUŽILAC NAJS: U redu. Časni Sude, da li možemo da pređemo na kratko na privatnu sednicu?

SUDIJA MEJ: Da. Preći ćemo na privatnu sednicu.

(privatna sednica)

sekretar: Časni Sude, na otvorenoj smo sednici.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Generale Đorđeviću, na osnovu vaših razgovora sa ministrom Simovićem, da li vam je on ikada na bilo koji način stavio do znanja da li je gospodin Milošević bio upoznat sa postojanjem Koordinacione grupe i njenim aktivnostima?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Jasno mi je rečeno da je upoznao predsednika sa tim, verovatno i neke detalje oko toga šta radimo, zbog čega je formirana grupa, ali ja ne znam detalje šta su oni razgovarali konkretno, sem da je informisao predsednika da postoji takva grupa.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Na osnovu vaših razgovora sa ministrom i onoga o čemu se govorilo u vašem Ministarstvu, da li ste vi zaključili da li je optuženi imao bliske ili veoma bliske ili manje bliske odnose sa ministrom unutrašnjih poslova, u svakom slučaju bližu i tešnju saradnju nego sa ministrom odbrane?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Jeste, to je bilo evidentno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, on je bio bliži Ministarstvu unutrašnjih poslova, MUP-u, nego Ministarstvu odbrane. To je bila vaša procena?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Gospodin Zoran Sokolović i gospodin Milošević su se daleko pre poznavali i saradivali u Savezu komunista i to je na neki način bilo i prirodno, a možda je imalo i nečeg drugog iza toga.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste razgovarali sa Momčilom Perišićem u vreme kada je on bio načelnik Generalštaba Vojske Jugoslavije?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: U vreme njegove funkcije ja sam se sa gospodinom Perišićem sreo dva puta, jedanput na prijemu povodom Dana Vojske Jugoslavije u Domu vojske, kada smo pozvani i mi tada iz Udruženja

vojnih penzionera, dakle jedna socijalna organizacija, i drugi put kada je informisao penzionisane generale i admirale u Topčideru o aktuelnim pitanjima iz oblasti odbrane, odnosno organizacije Vojske Jugoslavije, materijalnim problemima i tako dalje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je na jednom od tih sastanaka, možda na drugom sastanku, nešto rečeno o budžetu? Da li je upoređivan budžet Srbije i budžet Savezne Republike Jugoslavije?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Gospodin Martinović, mislim da se zvao, general njegov pomoćnik nas je informisao, pošto je general Perišić samo najavio o čemu će biti tema, i bio je još jedan general pored njih, valjda u užem smislu zadužen za logistiku. Kad su oni završili izlaganje, general Perišić je ponudio da mi postavimo pitanja a eventualno ako imamo neki predlog, sugestiju i tako dalje na temu koja je bila prisutna. Nas nekolicina se javila za reč i ja sam postavio, između ostalih pitanja i finansiranje Vojske Jugoslavije. U tom gotovo plenumu penzionisanih generala postavio sam pitanje: "Gospodine generale, svi mi preko sredstava za javno informisanje vidimo koliki je budžet Savezne Republike Jugoslavije, a koliki je budžet Republike Srbije. Opšte je poznata stvar da se iz budžeta Jugoslavije gro sredstava izdvaja za finansiranje vojske, jer tako je struktuiran budžet bio uvek, a i danas. Takođe je poznato da osnovni potrošač budžeta iz Republike Srbije predstavlja Ministarstvo unutrašnjih poslova Srbije. Ako uporedimo ta dva budžeta, ja sad ne mogu da kažem konkretno kolike su cifre, ja se toga ne sećam, vidimo da se za policiju izdvaja daleko više sredstava nego za vojsku. Nadalje, poznato nam je svima da policija ima lako naoružanje, a da vojska ima teško naoružanje od topova, preko tenkova, aviona, brodova i tako dalje i da su to neuporedive potrebe za finansijskim sredstvima. Sem toga policija, iako je bio embargo, Jugoslavija je bila u kritičnoj situaciji materijalnoj, finansijskoj, policija dobija tri para novih uniformi, radnu, službenu, ratnu, a vojska ne može da zameni ni oznake, dugmad na bluzama, jer nema pare. Šta to znači?".

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da samo malo skratimo. Vi ste rekli...

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Dozvolite. Ja sam...

SUDIJA MEJ: Generale, dozvolite da vas tužilac vodi u ovom svedočenju zato što imamo ograničeno vreme, a on zna šta je relevantno za ovaj predmet.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Generale, ovo šta ste nam rekli je od velike koristi. Recite nam da li ste vi sami došli do zaključka šta optuženi radi sa svojom policijom i u kakvu vrstu garde ih pretvara?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: U to vreme "Pretorijanska garda", šta danas nije slučaj.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I kada ste izneli ta zapažanja Perišiću, kakva je bila njegova reakcija u ime vlasti o kojima je bilo reč?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Reakcija je bila nažalost ovakva: "Generale Đorđeviću, nemojte tako, tako danas diskutuje opozicija".

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pre nego što nastavimo, možete li da nam pomognete samo sa jednim detaljom. Ko je u to vreme bio ministar finansija?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ne znam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dve kratke teme i onda ćemo da završimo, generale. Koordinaciona grupa, da li je koordinaciona grupa dobijala informacije o zločinačkom ponašanju paravojnih grupa, posebno od Milana Paspalja i Dušana Kasuma?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Dobila je, dobili smo informacije uopštene, u stilu "bilo je nekih slučajeva" i to se sve odnosilo na period jul-avgust-septembar kad jednostavno nisam bio u funkciji. Međutim, bio je i neki partizan prvoborac, dolazio tamo, i on je isto kod nas, iz Krajine, govorio je o nekim iz slučajevima pojedinačnim kao recimo operacija "Kadet" ili "Opel", ne znam kako je nazvao. Jedna paravojna grupa je napala selo, neko selo, ne znam koje, i taj komandir grupe je rekao: "Ko bude najbolji borac, dobiće automobil", u tom selu ima novi automobil. Evo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je postojao izveštaj o napadu na selo, jedno selo u Lici koje je bilo nacionalno mešovito g sastava?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Poseban izveštaj ne, nego samo iz ovih razgovora koje sam imao sa predsednikom skupštine, načelnikom štaba Teritorijalne odbrane i sa tim borcem koga ne znam. Ali mi smo u jednom globalnom izveštaju Generalštabu uputili informaciju da ima takvih pojava.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, obaveštenje je otišlo u Generalštab. Da li ste obavestili ministra o ovim zločinima?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ministar je bio upoznat i on je reagovao na to.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je on izdao upozorenje?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: On je usmeno upozorio i predsednika SAO Krajine, gospodina Babića i komandanta Teritorijalne odbrane SAO Krajine da takve stvari, ako se dogode, moraju da procesuiraju putem sudova koje su već imali organizovane u opštinama.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim da pogledamo tabulator 15. To je poslednji dokazni predmet. Naređenje od 14. oktobra 1991. godine, izdao ga je general Adžić, to je naređenje jedinicama JNA da poštuju međunarodno humanitarno pravo, da se spreči pljačkanje, da se ne napadaju kulturna dobra kao i da se pravnim organima prijave sva kršenja. Da li je ovo, po vašoj proceni, odraz činjenice da su zločini počinjeni?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Jeste.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I na kraju, jedno potpuno drugo pitanje, druga tema, reč je o jednom detalju. 26. jula 1991. godine kada su problemi sa Slovenijom došli do kritičnog nivoa, da li vam je bilo poznato da li su postojale pripreme da se Ljubljana napadne iz vazduha?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Bilo nam je poznato, svim generalima, da su postojale pripreme za vazdušni udar, intenzivniji nego što je bio, zbog toga što se zaključilo da slovenačka strana ne poštuje dogovor u Ljubljani o prekidu dejstava i napada na pripadnike JNA.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kada kažete da su pripreme bile u toku, o kojem broju aviona govorimo?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Službeno ne znam, privatno sam čuo od jednog prijatelja iz vazduhoplovstva da su imali negde oko puka, brigade spremni sa podešenim sredstvima ubojnim za dejstvo, ali se odustalo od toga.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li se brigada u ratnom vazduhoplovstvu ponekad zove "krilo"?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ne, to je pogrešno prevedeno, na srpskom je to doslovni izraz "ving", a to ne znači krilo u tom smislu. "Ving" je alijas puk ili brigada.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U svakom slučaju, ti avioni su bili u stanju pripravnosti da polete prema Ljubljani i to stanje pripravnosti može da se vidi i u dokumentaciji koja je još uvek na raspolaganju vlastima.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Pretpostavljam da bi trebalo da bude, ali ne mogu da garantujem.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ovo je, časni Sude, dokaz da su vlasti u mogućnosti da odgovore na naš konkretan zahtev, odnosno na neke druge konkretne zahteve. Mi ćemo odmah zatražiti da nam dostave ova dokumenta. Da li je, koliko je vama poznato, predsednik Vlade SFRJ Ante Marković otišao u Ljubljano u pokušaju da spreči taj napad?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Poznato mi je. To je bilo i objavljeno javno, da je gospodin Marković išao tamo da pregovara, da se dogovara sa predsednikom Kučanom, sa rukovodstvom Slovenije, a verovatno i lično da bude kao neki garant da ne dođe do tog udara.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I nije došlo do napada?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ne, nije.

TUŽILAC NAJS: Hvala, to su bila sva naša pitanja.

SUDIJA MEJ: Gospodine Najs, imamo dva administrativna pitanja kojima možemo da se pozabavimo vrlo kratko. Prvo, dok to još imamo na umu, vi ste dali jednu tabelu svedoka i predviđenog vremena za njihovo svedočenje, predali ste nam to prošle nedelje kada smo sudija Kvon (Kwon) i ja bili sami. Mislim da takvu tabelu niste obezbedili za sudiju Robinsona (Robinsona). Molim vas da to uradite.

TUŽILAC NAJS: Naravno.

SUDIJA MEJ: Takođe mislim, nisam siguran da li je i kada to podneseno Sekretarijatu (Registry), reč je o vašim zapažanjima. Ne sećam se kako ste nazvali taj dokument, ali ste ga ponudili tom istom prilikom.

TUŽILAC NAJS: Ja mislim da sam ja samo ponudio jednu tabelu koja treba da pomogne kod orijentacije, mislim da nisam ništa drugo ponudio. Imao sam samo beleške na osnovu kojih sam govorio, ali mogu da proverim, pa ako postoji kopija mogu da je dostavim.

SUDIJA MEJ: Ovde imamo spisak preostalih svedoka, ali moguće da ste vi to već priložili.

TUŽILAC NAJS: Mislim da je to spisak svedoka koji je upućen zajedno sa pismom Sekretarijatu, gospodinu Holcijusu (Hans Holthuis) i mislim da je jedini preostali dokument grafikon koji treba da pomogne u orijentaciji, u smislu vizuelne pomoći.

SUDIJA MEJ: Da, mislim da je reč o tome i svakako to treba da obezbedi i vizuelnu pomoć. Drugo pitanje je napredovanje u izvođenju dokaza uz pomoć svedoka po Pravilu 92bis za deo optužnice koji se odnosi na Hrvatsku. To smo odavno započeli, ali nismo značajnije napredovali, možda bi bilo zgodno da se pronađe vreme krajem ove nedelje, možda sat ili približno toliko kako bismo pokušali da još nešto uradimo. To će zahtevati prisustvo gospođe Uerc-Reclaf (Uertz-Retzlaff), ne znam da li je ona danas ovde.

TUŽILAC NAJS: Gospođa Uerc-Reclaf je ovde. Bilo bi jako dobro da se pozabavimo time do kraja ove nedelje. Ja neću biti prisutan, a moglo bi da se desi da imamo problem oko obezbeđivanja svedoka. Iskreno se nadam da se to neće dogoditi, ali smo mi ipak razmotrili ideju da se pitanjima oko Pravila 92bis pozabavimo u četvrtak ili petak. Znam da su amikusi tražili više vremena za bavljenje time, ali mi ćemo izvršiti pritisak na njih da se to ipak obavi u četvrtak ili petak.

SUDIJA MEJ: Ne, ja ne želim da sada vodimo raspravu o tome, imamo svedoka koji čeka. Ono šta ja pitam je da li će gospođa Uerc-Reclaf kasnije tokom dana biti prisutna, jer bismo onda mogli da se time pozabavimo pre nego što predemo na sledeću grupu svedoka tako da svi budu spremni.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Ja još samo čekam na izjave svedoka i transkripte sa suđenja Dokmanoviću. Čim ih dobijem, mogu da završim ono šta imam za dva dana.

SUDIJA MEJ: Reći ću vam šta ja mislim. Bolje je da se pomerimo sa Vukovara i predemo na Dubrovnik i rešimo sve te svedoke do kraja ove nedelje.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Ja mogu da se pozabavim sa svim onim izjavama po Pravilu 92bis koje su dostavljene do kraja januara.

SUDIJA MEJ: To bi onda ostavilo transkripte iz Vukovara za sledeću nedelju kada budemo imali više vremena za to. U redu, dakle, molim da gospođa Uerc-Reclaf dođe kasnije kako bi to mogli da rešimo.

TUŽILAC NAJS: Mislite kasnije danas?

SUDIJA MEJ: Da, danas.

TUŽILAC NAJS: Da, kako bismo se pripremili za rad tokom ostatka ove nedelje. Takođe bih iskoristio priliku da pomenem i još par administrativnih pitanja.

SUDIJA MEJ: Da, probaćemo da to uradimo tokom jutra ili posle ovog svedoka. Izvolite, gospodine Miloševiću.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Generale, na početku vaše izjave govorite o faktorima koji su prethodili oružanim sukobima na teritoriji Hrvatske, i koliko sam ja zapazio, vi najpre pominjete paravojne formacije. Je li tako?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Nije tako, gospodine Miloševiću. Časni Sude, ja sam podelio uvodni deo svoje izjave na dva elementa, prvo politički faktori, a drugo vojni faktori koji su doveli do sukoba.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja govorim o vojnim, o vojnim faktorima. Ako je reč o vojnim, je li tako ili nije?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ne, to je istrgnuto iz konteksta. Ako mislite na paravojne organizacije Slovenije i Hrvatske koje su legitimne, ali nelegalne, nelegalne u smislu što su protiv saveznog zakona, onda u redu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa u čemu je onda nesporazum?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ne znam, uopšteno je pitanje jer i Srbi su imali paravojne snage, ali ni legitimne ni legalne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja govorim o onome šta vi pretpostavljam dobro znate. Da li je vama poznato da su te prve, prvi put kad smo čuli za postojanje takvih vrsta paravojnih formacija to su bile paravo-

jne formacije Hrvatske? Onda smo čuli za zenge i za razne strane, plaćenike koji su dolazili i tako dalje. Šta vam je o tome poznato? Je li to bio početak, sa vojnog aspekta, sukoba u Jugoslaviji?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: U odnosu na angažovanje Jugoslovenske narodne armije ona je dovedena u situaciju da se involvira u sukobe pošto su prvenstveno na nju vršeni napadi u Sloveniji, a zatim intenzivno i masovno u Hrvatskoj. Ali u odnosu na zbivanja u SAO Krajini, to je druga tema kad je reč o paravojnim sastavima. Tamo je JNA još uvek bila tampon, do perioda kad sam ja došao i uključio se u...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, recite mi šta je bio objekat napada svih tih paravojnih formacija koje su tada formirane u Hrvatskoj?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Lakše mi je da odgovorim šta nije bilo objekat napada.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa pokušajte ipak da odgovorite na moje pitanje.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ja sam to u izjavi napisao, ali ponoviću. Bili su napadi i prepadi na porodice, na vojna lica, kidnapovanja, hapšenja, ubistva, uznemiravanja raznih vrsta. Pa onda zaustavljanje vode, struje, grejanja kasarnama vojnim, pa to zatim eskalira u postavljanje barikada ispred izlaza iz kasarni, postavljanje čak i otvoreno mitraljeskih gnjezda i tako dalje, i onda završnica, fizički vatreni napadi na pripadnike JNA u kasarnama. Eto, to je, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, recite mi, generale, da li je srpsko stanovništvo u Hrvatskoj bilo ugroženo od strane tih paravojnih snaga?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Delom da, delom ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li su Srbi bili prinuđeni da se samoorganizuju da se odbrane?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Oni su počeli da se samoorganizuju kada su pripadnici Zbora narodne garde i specijalnih jedinica MUP-a Hrvatske pokušali da na silu razoružaju pojedine stanice milicije u Kninu, Glini, u Pakracu, ne mogu ja da se setim svih tih detalja i Srbi su pružili otpor tome. A mislim da tamo jasno stoji da je za Srbe uvođenje simbola šahovnice značilo sasvim nešto drugo, iz memorije njihove, iz Drugog svetskog rata, podsećanje na Pavelićevu, ustašku NDH i tako dalje i tako dalje. I onda je

logično bilo da je dolazilo do sukoba, do sporadičnih incidenata, ali kad su se oni omasovili, onda je na državnom vrhu i iz Saveznog sekretarijata doneta odluka da se uspostavi kordon za razdvajanje tih sukobljenih pojedinačnih grupa, seoskih straža, patrola MUP-a Hrvatske, ne znam koga sve.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je tačno, to nije sporno. Moje pitanje je bilo da li su Srbi bili prinuđeni da se samoorganizuju zato što su bili napadnuti?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Uglavnom jesu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala vam lepo. Vi kažete da je građanski rat u Jugoslaviji doveo, govorite na prvoj strani već u vašoj izjavi, doveo do formiranja jednonacionalnih država, naravno izuzev Srbije i Makedonije, vi o tome govorite.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite mi na koji način su ove jugoslovenske republike uspele da postanu jednonacionalne po svom karakteru? Kako su postale jednonacionalne?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Pa možda je tu prestrogo rečeno jednonacionalne, jer je u Sloveniji je bilo nekih stotinak, 150.000 ljudi druge nacionalnosti, ali dobro. Jednonacionalne su postajale dugi niz decenija, a u ovom slučaju devedesetih godina izdvajanjem, odnosno otcepljenjem Slovenije i Hrvatske iz sastava Jugoslavije, kasnije Makedonije i Bosne i Hercegovine. Taj proces je opšte poznat mislim, a zašto je došlo do toga, to je drugo pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, je li znate koliko je Srba živelo u Hrvatskoj po popisu od 1991. godine?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Približno, negde cirka 270.000.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Vi ne znate...

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: 13 posto stanovništva Hrvatske, pa oprostite sad ne znam koliko je to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ne znate tačan broj, ali to nije ni bitno. Pa kako je Hrvatska postala jednonacionalna?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Pa postala je kad su proterani posle "Oluje" u Srbiju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li ste ikad čuli, pošto ste sve vreme bili bilo angažovani za ovaj period o kome svedočite bilo aktivni kao građanin, obavešteni kao visoki funkcioner JNA, da li ste ikad čuli, za sve vreme i dok je bio rat u Hrvatskoj i dok je bio rat u Bosni i Hercegovini, da je vlast u Srbiji proterala bilo na koji način pripadnika bilo koje nacionalne manjine?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Vlast nije, ali su neki proterivali, a vlast nije dovoljno čvrsto, odlučno intervenisala.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ko je to proterivao?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Potpredsednik republičke vlade nekadašnji, sad vaš kolega ovde u Ševeningenu (Scheveningen).

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kažete da vlast nije dovoljno energično intervenisala i nije zaštitila svakog građanina?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Pa ne mogu ja znati apsolutni stav svakog građanina, ali ono šta je bilo evidentno, da se Hrvati proteruju iz Srema, proteruju, ne mislim ubistvima nego jednostavno maltretiranjem na razne načine, srpska vlast je to jednostavno prećutala.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi nemate podatke o tome kako je vlast zaštitila stanovnike drugih nacionalnosti tamo gde su bili ugroženi? Ne znate ništa o tome?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Znam ja da su pojačane i patrole milicije i kontrola i tako dalje, ali kad se stvori jedna klima straha kod već dovedenih u tu poziciju, oni koji su ih, koji su vršili pritisak na njih na razne načine, šikanirali ih, onda je to sve kasno. A ja ne govorim generalno o odnosu srpske vlasti prema bilo kojoj naciji u Srbiji nego samo govorim o ovom konkretnom slučaju, o nekoliko tih slučajeva.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li znate da svi slučajevi koje je tada policija sprečavala su bili ustvari postupci izbeglica iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine, a nikako stanovnika iz Srbije?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Nije mi poznato.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nije vam to poznato?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A dobro, recite mi da li vi mislite da je secesija od savezne države, najpre Slovenije, a onda Hrvatske, bila osnovni uzrok raspada zemlje?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ja ne mogu da odgovorim na ovo pitanje sa da ili ne, mogu sa nekoliko rečenica.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa evo odgovorite sa nekoliko rečenica.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: *De jure* Slovenija i Hrvatska su prekršile već postojeći sistem sporazumevanja o takvim stvarima kao što su integritet zemlje i tako dalje, razdruživanje, odvajanje, osamostaljivanje, već kako hoćete, nisu poštovale to. U knjizi doktora Drnovšeka koja se zove na slovenačkom jeziku "Moja resnica" ili "Moja istina", on sam priznaje to da Slovenija nije poštovala proceduru saveznog Ustava, zakona i tako dalje. Međutim, istovremeno i opravdava, jer kaže "sa drugom stranom", misli se na, ajd da kažem srpsku stranu, nije se mogao naći zajednički jezik o predlozima koji su do tada bili upućivani i Sloveniji, on o Hrvatskoj ne govori. I to je tačno. Ali je isto tako, gospodine Miloševiću, tačno da ste i vi i ondašnje rukovodstvo države i Savezni sekretarijat za narodnu odbranu, mislim na rukovodstvo, potpomogli taj proces da se ubrza, i nedovoljno odgovorni bili funkcioneri državni, jer niste našli zajednički jezik kako da se kao ljudi razidemo, po modelu Češke (Czech Republic), Slovačke (Slovakia) recimo. Šta mi danas imamo od Jugoslavije?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da ne idemo sada u debatu o modelima Češke i Slovačke i tako dalje.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Pa vi me pitate, ja ne mogu da odgovorim u jednoj rečenici.

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, vi mu postavljate pitanja. Sad, bez obzira na to da li su ona relevantna ili ne, mi vas nismo zaustavili. Vama se odgovor nije svideo, pa ste ga zaustavili. Morate da mu dozvolite da završi. Generale, da li želite još nešto da dodate onome šta ste rekli?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ: Gospodine Mej (May), časni Sude, ako smem da se poslužim ne ličnim dokazom nego knjigom koja je ušla ovde u Sud kao zaveden nekakav dokument, ne znam tačno, dr Borisava Jovića, najbližeg saradnika gospodina Miloševića, strana 160, 243, 257, 347, 347 ponavljam, samo na tim stranama gospodin Bora Jović daje pravu istinu mišljen-

ja i odnosa na sva ova pitanja koja su, rekao sam, *de jure* su krivci Slovenci i Hrvati, mislim njihova rukovodstva, a *de facto* stoji sasvim drugo, pa vas molim neka gospodin Milošević to pročita, da ja ne citiram sada šta se na tim stranama govori.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, recite mi molim vas, pošto vi kažete da je, u vašoj izjavi govorite o tome, ja razumem ovu, ovaj vaš odnos, ali govorite u vašoj izjavi da je nova Hrvatska vlast uvela nove državne simbole, grb, zastavu...

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Tačno, tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da je, da li vam je poznato da je do toga, do promene Ustava u Hrvatskoj srpski narod bio tretiran u ustavno-pravnom smislu kao konstitutivni narod, a onda izbačen iz ustava? Da li vam je to poznato?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Poznato mi je i da je to jedan od uzroka pobune Srba u Krajini. Poznato mi je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li mislite da je taj povampireni fašizam i ustaštvo nešto za šta je odgovorna tadašnja savezna vlast ili za šta je odgovorna Srbija?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ne, gospodine Miloševiću, to je već kad dođe do toga, ali dok nije došlo do svega toga nije bilo razumnih koraka i pokušaja da se sporazumete vi u rukovodstvima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Čak ima i tendencioznih odnosa prema onome šta se navodno sprema u Sloveniji, šta se navodno sprema u Makedoniji, šta se sprema...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Generale, ja se nadam da vi dobro znate da mi nismo imali nikakve razloge da budemo u bilo kakvom sukobu sa Slovencima.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Narodi ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Niti rukovodstva?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: U to sumnjam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vi znate da rukovodstvo Srbije čak nije bilo ni obavješteno o intervenciji vojske u Sloveniji, koja je bila ideja tadašnjeg saveznog premijera Ante Markovića i njegovih organa?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ideja gospodina Markovića u funkciji zaštite zakonitosti funkcionisanja carinskog sistema, granične službe i ostalog je bila sasvim dobronamerna. Međutim, odluka koju je on potpisao kao predsednik savezne vlade, odnosno tada još uvek Izvršnog veća je iznuđena obostrano. Ono šta je gospodin Marković predlagao Slovencima oni nisu prihvatili, a sa druge strane, pardon, sa druge strane trpeo je pritiske od Saveznog sekretarijata za narodnu odbranu i od nekolicine ljudi u saveznim organima tamo, Predsedništvu i tako dalje. I onda je doneta takva odluka koja je jedan kompromis, da kažem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kakve je Srbija imala ikakve veze sa tim? Je li imala Srbija ikakve veze sa tim, po vašem tadašnjem saznanju i sadašnjem saznanju i sve unazad saznanju?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Po mojem naknadnom saznanju, ponavljam iz knjige vašeg ličnog prijatelja u svoje vreme Borisava Jovića, vi ste sa njim se dogovarali kako da izbacimo Sloveniju 27. juna 1990. godine, kako da je odsečete preko noći, gospodine Miloševiću i pola Hrvatske. To je istina.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Đorđeviću, možemo Jovića da pitamo za njegovu knjigu, ne morate vi da objašnjavate njegovu knjigu, ali ja vas pitam po vašem saznanju, a ne po Jovićevoj knjizi, pošto vi ne svedočite ovde o Jovićevoj knjizi.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Po mome saznanju Republika Slovenija se zalagala za asimetričnu federaciju, Republika Hrvatska za konfederaciju, Bosna, Hercegovina i Makedonija su bile za neki kombinovani sistem labave federacije i šta ja znam. Međutim, srpska strana, ali dozvolićete, i ja lično sam bio za federaciju, za čvršću državu, međutim, jedno je šta mi želimo, a drugo šta je objektivna stvarnost i što treba da se nađe rešenje, da ne dođe do onoga do čega je došlo, a za to odgovaraju političari, a ne mi u...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Svakako, svakako gospodine Đorđeviću, nesumnjivo političari, političari nose najveću odgovornost. A dobro, kad kažete kompromisno rešenje za koje se zalagala Makedonija i Bosna i Hercegovina, to mislite na onu poznatu formulu Izetbegović - Gligorov. A

da li se sećate da je Srbija prihvatila to rešenje koje su oni predlagali, prihvatili predlog Izetbegović - Gligorov? Pa to su objavile sve novine.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ako vam odgovorim pozitivno onda moram reći da još nešto znam šta pokriva to, a bolje je da ne razgovaramo o tome, mislim zloupotrebljavamo vreme.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Đorđeviću. Ajmo onda kad govorimo o odgovornosti političara, recite mi kako je na jugoslovensku krizu uticala podrška Nemačke (Germany) i još nekih spoljnih faktora secesiji Hrvatske, evo da preciziram?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Opšte je poznata stvar, krajnje destruktivno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vam je poznato u čemu se sastojala još pomoć Hrvatskoj, osim ove političke podrške i ovog hitnog priznavanja pre nego što se razreše politički problemi?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Poznato mi je da su primali instruktore iz Nemačke, da su dolazili ljudi, potomci ustaške emigracije, da su dolazili plaćenici razni, da su tajno nabavljali naoružanje, da su kupovali iz Mađarske (Hungary), da su brodovima dovlačili sa svih strana i tako dalje. Sve mi je to poznato.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A je li vam poznato nešto i o materijalnoj pomoći koju su dobijali ovi secesionisti u Hrvatskoj i paravojne formacije u Hrvatskoj i taj režim?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: I to mi je poznato, koliko se sećam nekih 150, 200 miliona dolara su dobijali pomoći sa strane, ne znam da li iz Nemačke, iz SAD-a (United States of America), iz Austrije (Austria), ne znam, ali sa strane.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa pitam vas zato što vas ovde druga strana vidim ispituje i za 500.000 dinara koje Srbi pomažu Srbima, pa sam želeo da raščistim da li nešto znate o ovoj pomoći Nemaca ili drugih zemalja, da sad ne prelazimo na Bosnu i Hercegovinu i niz drugih zemalja koje su bile tamo, ali možemo i na to doći. A recite mi, da li išta znate o tome ko je sačinjavao Zbor narodne garde?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Znam. Je li treba da objasnim?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, da, pošto ste govorili o ...

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Pripadnici Hrvatske demokratske zajednice, stranke koja je osvojila vlast 1990. godine u Hrvatskoj su primarno bili članovi ZNG, to je kasnije Sabor legalizovao transformišući Zbor narodne garde u vojsku Hrvatske. Evo, da ne razrađujemo dalje poznatu stvar.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da li je to što je vladajuća stranka prvi put posle Drugog svetskog rata bila prva stranka koja je naoružavala svoje pripadnike, ne znam da li je iko zabeležio takav slučaj od Drugog svetskog rata do te pojave u Hrvatskoj, da li je, dakle, to posle političke retorike i posle ustavnih promena bilo presudan faktor da se organizuju Srbi i formiraju svoju samoodbranu?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Jedan od značajnih faktora je to bio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, pošto ste general vrlo visokog čina, recite mi da li se sećate koliko je kasarni bilo napadnuto i koliko je oficira i vojnika ubijeno u tim prvim talasima nasilja koji su započeti na prostorima Hrvatske u nastojanju da se realizuje otcepljenje?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Gospodine Miloševiću, zaboravio sam te podatke, ali ovo je bitno da ni jedna kasarna, ni jedan vojni objekat u Hrvatskoj nije ostao nenapadnut. Pa onda je to dovoljno da vam odgovorim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, to je sasvim jedan potpun odgovor. A da li vam je poznato da su postojali planovi za likvidaciju oficira JNA i odmazdu na njihovim porodicama?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Poznato mi je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li vam poznato da je to bila široko i opšte naređena praksa?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Poznato mi je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li smatrate da je taj Zbor narodne garde u stvari bio u suštini antijugoslovenska, a u tome, mislim uopšte antijugoslovenska, a posebno antisrpska formacija, oružana formacija?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: To je notorna činjenica, ali takve su sve ekstremne nacionalističke stranke bile, manje više, i u drugim krajevima zemlje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Pošto vi govorite o tome da su Srbi pokazivali građansku neposlušnost, da li je tačno da su Srbi pokazivali građansku neposlušnost jednoj nelegalno stvorenoj državi i istovremeno poslušnost državi u kojoj su decenijama ostvarivali svoja nacionalna i druga prava i čiji su ustav poštovali?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Gospodine Miloševiću, Hrvatska je legalno stvorena na izborima, ali je nelegalno se osamostalila, to su dve teme.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja govorim o državi, ne govorim o...

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: A o državi, vi ste mi to pitanje postavili.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, recite mi kako je na sve ove događaje reagovao Savezni sekretarijat za narodnu odbranu?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ako ste stigli da pročitate, citirao sam iz jedne zabeleške generala Blagoja Adžića, načelnika Generalštaba kada nas je informisao 4. jula 1991. godine "vrlo zabrinuto", je odgovor na vaše pitanje. I još nešto, Savezni sekretarijat je imao potpunu sliku stanja i predviđanja, ne gatanja, izvinite na izrazu, u bob nego procena prospektiva, veze i odnosi u budućnosti šta može da se desi i upozoravao Predsedništvo Jugoslavije, ustavni, izvinjavam se, sad ne mogu da se setim...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ustavni sud?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ne, ne, Ustavni sud, nema veze sa njime nego Savet za zaštitu ustavnog poretka Jugoslavije i druge nadležne organe, i na vladi, samoj vladi, Saveznom izvršnom veću je ministar, zamenik Brovet su govorili o tome i javno saopštavali to. Međutim, ja sad ne mogu i ovo nije mesto da, niti sam ja pozvan da analiziram da li je SSNO, rukovodstvo vojno bilo dosledno tim procenama da vuče prave poteze.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, vi tvrdite na četvrtoj strani da je SSNO zahtevao od Predsedništva SFRJ da preduzme dodatne mere na podizanju borbene gotovosti JNA, ali da je Predsedništvo odbilo taj predlog uprkos brojnim problemima i napadima na JNA i na teritorijalni integritet savezne države. Zbog čega i na koji način je Predsedništvo odbilo taj predlog vojnog vrha?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Zato što se zaglibilo u močvaru bez dna. Stotine ili, izvinite, desetine hiljada mladih ljudi Srbije, da ne kažem, verovatno i iz drugih krajeva su napustili zemlju, mobilizacija u kolapsu,

neće niko da ide u rezervu, čitave jedinice napuštaju svoje određene lokacije, položaje i tako dalje. Savezni sekretar traži dodatnu mobilizaciju, ne znam koliko više hiljada više nego što je već bilo i tako dalje. I sad Predsedništvo procenjuje da ta dodatna mobilizacija isto ne bi rešila stvar. Iz kojih razloga, ja sad ne ulazim u to, uglavnom tako je otprilike bilo, ne prihvata mobilizaciju dodatnu, ima tu nekih sporenja između gospodina Jovića i gospodina Kadijevića i na toj relaciji, "da li vam je dovoljno ovoliko" ili "treba nam toliko", pa "tražili ste više, pa sad ni ovo vam nije dovoljno" i tako dalje, ali to su njihovi intimni sukobi i prepucavanja i ja u to ne bih ulazio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, recite mi, generale, pošto ste ovde govorili o dobrovoljcima, da li su ovi razlozi koje ste maločas naveli bili u osnovi i donošenja tih uredbi ili odluka ili drugih akata o registraciji dobrovoljaca da bi se izvršila popuna nedostajuće strukture u vojsci?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Jeste, ali postoje dve naredbe Predsedništva. Jedna je, koliko se sećam, januarska 1991. godine o rasformiranju paravojnih alijas zengi formacija, čak i zahtev prema TO Slovenije koja se izdvojila iz jedinstvene komande. A ova jesenašnja iz 1991. godine odnosi se na sve paravojne, podrazumevajući i ove iz Srbije koje se detašuju i samostalno odlaze ovamo, onamo, sa nečijim znanjem ili bez znanja, ili bez znanja, ali eto, da ako hoće da se bore za jedinstvenu državu da onda moraju da uđu u jedinstven sistem oružanih snaga. To je to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je bilo, nadam se da se slažete, jedino pravilno.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: To je apsolutno ispravno samo što to nije verovatno ni poštovano do kraja. Ne verovatno, nego nije, to su kasniji događaji pokazali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Za vreme dok ste vi radili u Ministarstvu odbrane Srbije ovo šta je vama poznato...

SUDIJA MEJ: Moram da vas prekinem, sada je vreme za pauzu. Vraćićemo se na to pitanje posle pauze.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Generale, molim vas ako je moguće da mi odgovarate što kraće, jer imam ograničeno vreme. Recite mi sasvim kratko kakav je bio stav Štaba Vrhovne komande JNA prema paravojnim formacijama?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Negativan, treba ih eliminisati.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li su u tom smislu izdata naređenja?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Pored uputstva Vlade Srbije i saveznog sekretara, bila je naredba saveznog sekretara i naredba Predsedništva SFRJ.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vrlo dobro. A recite mi imate li saznanja kako se postupalo sa zarobljenim pripadnicima JNA, evo pomenimo na primer Bjelovar, Gospić i tako dalje?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Imam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A možete li da mi odgovorite kako se postupalo?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Prema mojim saznanjima, nečovečno. U Gospiću je jedan oficir zaklan ispred desetak svojih vojnika u nekakvom magacinu, objektu kasarnskom, a u Bjelovaru moj oficir koji je kod mene bio nekada u Subotici, a tada komandant brigade u Bjelovaru, Zenge su okružile brigadu, upale unutra jer ovi nisu mogli sa tenkovima iz kasarne da gađaju po zgradama i ostalo, zarobile komandanta i još dvojicu oficira, skinuli ih do gola i tu ih streljali. Evo, dovoljno je ta dva primera.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I ja mislim da je dovoljno, generale. A recite mi kakvo je bilo ponašanje prema porodicama oficira JNA koji su bili nastanjeni u Hrvatskoj?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Iza parole Srbo četnici, misleći na JNA, jasno je kakvi su bili odnosi prema njihovim porodicama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, recite mi, pošto iz ovog vašeg, iz vaše izjave vidim vi tvrdite da je za to vreme HOS dostigao brojčanu vrednost od preko 250.000 vojnika, je li tako?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ja to iznosim, ali ne kao pouzdan podatak jer varira od 50.000 do 300.000, koliko na jednom mestu general Kadijević spominje, ali tačno ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A je li tačno da je istovremeno broj pripadnika TO SAO Krajine porastao na 30.000?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Kasna jesen 1991. godine, 34.500.

SUDIJA MEJ: Obojica ste zamoljeni da usporite. Govorite isti jezik i težite tome da odmah odgovarate, ali prevodioci moraju da vas prate.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koliko je prema vašim podacima u tom trenutku na teritoriji Republike Hrvatske bilo pripadnika JNA?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ne znam tačno, ali mislim da se kretalo između 12.000 i 15.000 pripadnika JNA.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. U čemu se u to vreme uglavnom sastajala uloga JNA, odnosno da preciziram pitanje, da li je tačno da je, upravo na osnovu odluke Predsedništva SFRJ, JNA imala isključivu ulogu tampon zone između paravojnih formacija Hrvatske i samoorganizovanih Srba?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Tačno je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sobzirom na te sve okolnosti koje vi znate, da li je tačno da je JNA u Hrvatskoj bila prinuđena da se brani?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: To sam, gospodine Miloševiću, naveo, to u pismenoj izjavi da postupa u skladu sa pravilom službe koje postavlja oblicaciju komandantima, obavezu da primenjuju borbena pravila ako su napadnuti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li su bili prinuđeni da primenjuju ta pravila, jer su bili napadnuti?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Decidirano mislim da stoji da su se morali u početku da brane iz krajnje nužde, samoodbrane.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala vam. A recite mi, dok ste vi bili na dužnosti u Ministarstvu odbrane, je li bilo i nekih dejstava hrvatskih oružanih snaga na teritoriju Republike Srbije?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Koliko se sećam bilo je tri ili četiri, Šid, između Iloka i Bačke Palanke, tu oko mosta Bačka Palanka, Apatin. I bila je jedna diverzantsko-teroristička grupa koja je upala, preko Dunava prešla sa oklopnim transporterima i stigla do Sombora. To mi je poznato.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite mi o kakvim se napadima radi-
lo, kakvim jedinicama i oruđima su izvršeni napadi?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Od puške do gađanja sa topovima 130
milimetara ili 155 milimetara kod Šida.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite mi kakva je bila reakcija JNA i
vlasti Srbije povodom tih napada?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Srbija je tada donela odluku da se
mobiliše još nekoliko, Teritorijalnu odbranu iz nekoliko prigradskih opština.
Evo to je bilo, a bili su protesti, politički demarši, to ne sećam se svih detalja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je po vašem mišljenju, dakle JNA
želela nekakav rat?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Nije. Da je želela, ja bih skinuo unifor-
mu, a ne bih izašao na legalan način.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A je li tačno da je Predsedništvo SFRJ
upravo u tim okolnostima 3. oktobra utvrdilo neposrednu ratnu opasnost
u skladu sa Ustavom SFRJ?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šta je predstavljalo neposrednu ratnu
opasnost?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Potencijalne pretnje oružanog sukoba
ili napada na, u tom slučaju deo Jugoslavije i Srbiju, Crnu Goru, Bosnu i
Hercegovinu. Ali, mogu li da dodam samo oko te odluke?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Samo izvolite.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Odluka Predsedništva u sastavu od
šest članova, od ukupno osam, šestoro je prisutno bilo. Odsutni su pred-
stavnik ili član Predsedništva iz Slovenije doktor Drnovšek i član
Predsedništva iz Hrvatske gospodin Mesić. Dakle, pored srpske četvorke
uslovno rečeno, dakle iz Srbije, Vojvodine, Srbije uže, Kosovo i Metohije i
Crne Gore, prisutni su predstavnik Bosne Bogić Bogičević i Makedonije
Vasil Tupurkovski, doktor Vasil Tupurkovski. Ta odluka je tada doneta, ali po
mojim saznanjima, ova zadnja dvojica iz Bosne i Makedonije maltene više
nisu se ni pojavljivali na Predsedništvu. A to je bio, izvinite, da kažem moju
procenu, jedan manevar da se izbegne Poslovnik Predsedništva koji kaže:

“Odluke Predsedništva su pravovaljane, ako pet članova od osam glasa za neku odluku”. Proglašenjem, uz prisustvo ovih šest, legalno proglašenim neposrednim ratnim opasnostima Predsedništvo se formalno transformiše u Vrhovnu komandu, a Vrhovna komanda nema pravilnik da li ih je troje ili petoro, koliko ih zaseda, ona donosi odluke kakve donosi. I mi, mi generali, većina, da ne kažem građani, nismo imali pojma koliko se članova Predsedništva sastaje kad iza toga daje neko obaveštenje, i da li je to ovo šta sam ja objasnio kao Vrhovna komanda ili je to ono šta se samo formalno kaže, Predsedništvo je to i to, a ne kaže se ko je bio prisutan i tako dalje, javno. Evo, to je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U svakom slučaju, kad je ta odluka doneta, bilo je šest članova Predsedništva?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Jeste. Ta odluka je legalno doneta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite mi da li je tačno da je Predsedništvo SFRJ upravo tražilo dolazak mirovnih snaga UN-a i posmatrača Evropske zajednice (ECMM, European Community Monitoring Mission) na teritoriju SFRJ? Da ili ne?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite mi da li je Štab vrhovne komande JNA vršio direktnu komandu nad Teritorijalnom odbranom SAO Krajine?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ne. Tu i tamo možda bi se Generalštab obratio štabu TO Krajine, ako su bili u nekakvom prekidu veza ili ne znam, komande vojne oblasti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite mi da li je Ministarstvo odbrane Srbije, u kome ste vi tada radili, izvršavalo svoje zadatke u skladu sa Ustavom SFRJ i Ustavom Republike Srbije?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Naveo sam i paragrafe, gospodine Miloševiću, u toj izjavi. Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Samo da pojasnimo, generale, jednu stvar, pošto ste vi navodeći na strani 16 citirate ustav i onda govorite o...

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Tu ima greška, paragraf 3, 9, ne znam, 119, to je greška, ja sam pokušao to da ispravim kasnije, ali ne znam, ti brojevi...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U svakom slučaju, samo želim da se ne bih vraćao na ovu vašu izjavu, pošto ste pobrojali nadležnosti iz Ustava Srbije, a jedan član niste citirali jer, ja vam to ne zameram, jer to se ne odnosi na nadležnosti, ali ima veoma veliki značaj sobzirom na te nadležnosti, jer član 135. Ustava Srbije, da li vam je poznato da glasi, prvi stav: "Prava i dužnosti koje Republika Srbija koja je u sastavu Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije ima po ovom Ustavu, a koji se prema saveznom Ustavu ostvaruju u Federaciji, ostvarivaće se u skladu sa saveznim Ustavom"?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Tačno tako stoji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Prema tome, sad da predemo na...

sekretar: Molimo vas da usporite zbog prevodioca.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Prema tome, sad možemo da pređemo na ono šta ste juče rekli o vašoj koordinacionoj grupi. Vi ste kao koordinaciona grupa imali zadatak da prikupljate informacije o stanju u Krajini na osnovu, da to preciziramo, zadatka dobijenog od Saveznog sekretarijata za narodnu odbranu. Je li tako?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Tako bi trebalo da bude, ali ne mogu da tvrdim, jer nisam bio prisutan kada je takva odluka doneta, ne od Republike Srbije nego od Saveznog sekretarijata. Da bi se rasteretile komande, onda Ministarstvo da zadatak da on bude više...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li to znači da je ta grupa radila za Savezni sekretarijat za narodnu odbranu deo poslova koji se nagomilavao, a koji je na neki način svojom aktivnošću predstavljao pomoć organima Saveznog sekretarijata za narodnu odbranu?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Da, i deo za Republiku Srbiju šta je normalno, mislim, kao organ Srbije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li je tačno da Ministarstvo odbrane Srbije nije učestvovalo ni u kakvom operativnom planiranju?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Naveo sam u izjavi to, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Zato i govorim, Ministarstvo je pomagalo u okvirima zadatka SSNO. Je li tako?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ministarstvo se, je li tačno ovo, nije angažovalo u obuci nekih snaga u Krajini?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ne. Onaj jedan slučaj što je dolazio Kapetan Dragan koji nije realizovan, drugo ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ta grupa je bila *ad hoc* telo. Je li tako?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I vi ste na rad u tu grupu upućeni od personalne uprave SSNO. Je li tako?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja sam shvatio iz vašeg ovde uživo objašnjenja, a vi me ispravite da li sam shvatio dobro, vi ste već bili predali zahtev za penziju, ali ste sobzirom na situaciju, procenili da nema smisla da idete u penziju, jer možete još da pomognete. Jesu to bili vaši motivi da tražite da se odloži vaše penzionisanje, da biste mogli da pomognete u novonastaloj situaciji koja je bila veoma teška? Je li tako ili ne?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je bio vaš jedini motiv?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Osnovni, bez ikakvih drugih ambicija, podsticaj je bio ubistvo pukovnika Rajka Kovačevića od koga sam se ja u ime pripadnika JNA oprostio na groblju. To je prekipilo čašu i onda sam rekao: "Pa šta ja radim u penziji, moram i ja nešto da radim, da branim ovu državu". Evo, to je to. Bez ikakvih ambicija, nekakvih činova, nekakvih ordenja, nekakvih i tako dalje, i tako dalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vrlo dobro. Koliko sam shvatio, ta vaša Koordinaciona grupa je imala ne više od desetak oficira, vi ste rekli sedam do 10, koji su bili ili u penziji ili pred penzijom.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Dobili naredbu o prestanku službe do 31. decembra ili su već bili u penziji, dakle na raspolaganju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Odnosno korišćeno je njihovo stručno znanje da se pomogne prikupljanju informacija, razmatranju te situacije i referiše odgovarajućim organima SSNO?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Jeste. S obzirom da Savezni sekretarijat za narodnu odbranu pored redovne inspekcijske službe, odnosno glavne inspekcije narodne odbrane, može da formira i posebne stručne organe i ekipe za određene stručne poslove u pomoći nižim društveno-političkim zajednicama, otuda iz tog osnova, po Zakonu o narodnoj odbrani SFRJ je proisteklo da mi sad kao stručni organ ministarstva, odnosno neka vrsta ekspoziture, uspostavljamo veze i rešavamo te probleme radi rasterećenja redovnih organa u Ministarstvu, u Saveznom sekretarijatu, komandi oblasti i tako dalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li je tačno da je Simović mene upoznao sa formiranjem te Koordinacione grupe?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Tačno je da vam je referisao, da vam je kazao, kako da kažem, rekao, jednostavno izvestio vas.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Obavestio me da je formirana takva grupa?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U skladu sa nalogom SSNO?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: To ne znam šta vam je rekao, ali samo da vas je obavestio znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa pretpostavljam da kad me je obavestio, onda znači da me je informisao da je nešto formirano, a ne da je neki organ Srbije formirao neku grupu?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: On je vas izvestio da je formirana Koordinaciona grupa, a sa kakvim obrazloženjem pojma nemam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Vi ste nabrojali nekoliko zadataka koje ste obavljali kao Koordinaciona grupa. Rekli ste realizacija zahteva za popunu oficirskim kadrom, materijalna pomoć, pomoć u pogledu sistematizacije TO i priprema, kako bih rekao, edukacija njihova za prihvatanje snaga UN-a.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: I pitanje finansija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: I pitanje plata, finansije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa kažem, materijalna pomoć.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je imala još kakav zadatak ova grupa?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Pa ne posebno. Sami po sebi su se nametali zadaci dolaskom nenajavljenih mnogih ljudi iz Krajina po raznim problemima, od individualnih ličnih do nekih predstavnika opštine, neki iz zonskog štaba, pa je onda ministar Simović skrenuo pažnju Komandi štaba TO Krajine da se svi ti zahtevi i sve te potrebe sistematizuju, objedine i da ne dolazi svako kako ko hoće, nego da preko njih ide to. Evo, to je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. U vezi sa realizacijom ovih zahteva za popunu oficirskim kadrom, da li je vaša funkcija bilo kakva drugačija osim što ste te zahteve prosleđivali Personalnoj upravi SSNO?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Bilo da smo prosleđivali pismene zahteve ili odlazili pojedinačno ja i moji oficiri iz grupe ili dolazio načelnik Personalne uprave, odnosno njegov neki od organa, zajednički smo se dogovarali usput i sa komandom Prve oblasti i tražili smo, vojne oblasti, tražili smo slobodne ljude i onda bili kao vezni igrač.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U stvari, da li može da se zaključni, sobzirom na veliki broj zahteva, veliki broj dolazaka ljudi koji su tražili pomoć, velike pritiske, često i neke nerealne zahteve, da ste vi bili i neka vrsta filtera prema SSNO-u u vezi sa svim tim mogućim pritiscima i zahtevima?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Onoliko koliko smo mogli. Da smo imali neka ovlašćenja, možda bi bili i bolji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kad je reč o materijalnoj pomoći, da li je tačno da su za svu logistiku odgovorne nadležne komande JNA u čijoj se to zoni traži?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: U načelu da, sa nekom razlikom, ishrana, sanitetsko i ne znam drugo to obezbeđenje koje se ne tiče čisto vojne opreme i naoružanja. To je bilo podeljeno i distribuirano po opštinama. I manevarske strukture, dakle brigade Teritorijalne odbrane, one su bile

naslonjene u logističkom smislu na komande korpusa JNA, komande operativnih grupa i tako dalje, odnosno njihove pozadinske baze, vojnih oblasti na čijoj su teritoriji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Je li to u celini u skladu sa važećim propisima o oružanim snagama?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Naveo sam, gospodine Miloševiću, prema Zakonu o opštenarodnoj odbrani SFRJ, i da naglasim, možda to nisam rekao, Zakon o proizvodnji naoružanja i vojne opreme i distribuciji, član 60, Savezni sekretarijat za narodnu odbranu je isključivo nadležan za to. Tu ima jedan možda i nonsens, svaka republika plaća za svoju Teritorijalnu odbranu, ali nema pravo da odlučuje koliko će da kupi tog oružja u fabrici ove godine ili dogodine, to distribuira Savezni sekretarijat odnosno komande koje on ovlasti, komande JNA.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I ovo naslanjanje logističko, sobzirom da je cela Jugoslavija bila podeljena na tri vojna područja tada, je li tako?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Vojne oblasti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Na tri vojne oblasti?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Na četiri, ali je ugašena četvrta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, Vojno-pomorska je četvrta. Je li tako?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ne, mislio sam Zagrebačku vojna oblast, Sarajevsku vojnu oblast, Beogradsku vojnu oblast i Skopsku vojnu oblast, ali je Sarajevska ugašena, pa su ostale tri kopnene.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, o kopnenim govorim. I ove potrebe su se uvek oslanjale na logističke baze tih vojnih oblasti?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Koliko sam ja bio upućen, tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. I koliko je, prema vašem saznanju, ja sam ovde zapisao, samo bih hteo da proverim tu cifru u vezi sa ovim zahtevima za popunu oficirskim kadrom, upućeno je 20 do 30 oficira u štab TO Krajine, zone i po neku brigadu, je li tako?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: To je moje sećanje, ali ne tvrdim. Možda koji broj više od toga, ali iz dokumenata bi se moglo i prebrojati, dokumenata koje je gospodin Najš pokazivao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I to je bilo u nadležnosti JNA?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Sistem je bio ovaj, kad se dogovorimo o broju kadrova, Personalna uprava svojom naredbom upućuje oficire štabu TO, pokatkad direktno u tu brigadu TO, u taj štab TO, a ostale oficire po broju i po imenu, naravno i prezimenu, komandant Teritorijalne odbrane Krajine raspoređuje onda na konkretna funkcionalna, odnosno formacijska mesta, mada to, to je bio kombinovani sistem, i jedno i drugo se primenjivalo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ovde su izneti neki dokumenti koji se odnose na novčanu pomoć. Je li ta novčana pomoć pružana u skladu sa propisima koji su važili?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Da i ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Da. Po Zakonu o narodnoj odbrani SFRJ, starešina ili komandant koji postavlja zadatke potčinjenim komandama, ukoliko planirana sredstva koja su unapred dodeljena potčinjenim komandama nisu dovoljna, razliku do potreba pokriva onaj naredbodavac koji postavlja zadatak. Dakle, sa te strane je čisto. Sa druge strane zašto kažem ne, jer svaka republika iz sopstvenih sredstava finansira Teritorijalnu odbranu, uključujući i naoružanje, bez dela koji izdvaja za savezni budžet za JNA. Eto tako to može da se tumači dvojno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, ali kažem i jedno i drugo u skladu sa propisima?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Uglavnom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite mi da li je odnos Ministarstva odbrane prema TO SAO Krajine bio bilo kako naredbodavni?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Apsolutno ne. Savetodavni sa prenošenjem smernica i direktiva Saveznog sekretarijata za narodnu odbranu, za postavljanje zahteva, ali ne u smislu kao pretpostavljeni, nego da bi mi napravili analizu i da prosledimo dalje. U tom smislu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U svakom slučaju, niste imali pravo odlučivanja?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pravo odlučivanja je imala Vrhovna komanda?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Reći ću vam na primeru. Sa terena su jedni tražili da se formira divizija Teritorijalne odbrane ili ti partizanska. To Milan Babić nije hteo da čuje nikako, to je njima asocijacija na petokraku, na partizane, oni hoće nešto svoje, neke ne znam šta, kokarde i onda su se konsultovali sa nama. Mi smo im rekli: "Možete da uradite ovako, to je takva varijanta, ima te posledice, takve dobre i loše strane, ova je takva i takva", ali nismo odlučivali, to je njihovo bilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste u toj funkciji imali ustvari ulogu neke vrste stručnog konsultanta?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Malopre sam mislim rekao da smo mi bili kao stručni organ pri Ministarstvu odbrane, na relaciji SSNO - Ministarstvo odbrane Krajine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, samo da to utvrdimo, nikakva ovlašćenja niste mogli imati, odnosno Ministarstvo odbrane Srbije nije moglo imati, o korišćenju jedinica TO SAO Krajine?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ni ovlašćenja u smislu izbora kadrova.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tako sam razumeo.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ministar odbrane TO Krajine, izvesni potpukovnik Tarbuk ili, ne mogu da se setim, je već imenovan od Vlade Krajine za ministra. Po našim saznanjima, on je bio nepoželjna ličnost za tu funkciju. Milan Babić je apriori insistirao da baš on ostane. Međutim, ni ministar Simović, još manje ja, nismo imali prava da mu naredimo da ga smeni, jer to mora da prođe kroz skupštinsku proceduru vlasti. Kasnije koga su izabrali, ja ne znam, ali evo...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li se sećate da je bilo ko drugi osim Milana Babića imao takvu vrstu intervencije, kao što je ta personalna intervencija, ili bilo kakvu vrstu personalne intervencije ili pritiska na vas da se neko postavi ili smeni?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ne mogu da se setim za gospodina Hadžića, možda za jednog, dva oficira, ali ne sećam se.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je potpuno sada jasno da ta Koordinaciona grupa Ministarstva odbrane na čijem ste čelu vi bili i Ministarstvo odbrane u celini, govorim o Ministarstvu odbrane Srbije, ni u čemu nije moglo imati veze ni sa rasporedom ni sa ratnim operacijama na teritoriji SAO Krajine?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Tačno, to sam naveo i u izjavi pismenoj. Tu je bilo izvesnih sporenja. Komanda korpusa, neko hoće brigadu pod svoju komandu, komandant štaba TO hoće pod svoju, ali to su oni raščišćavali, mi to nismo mogli da presuđujemo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi na strani 19 u prvom pasusu govorite da ste povremeno primali informacije o nelegalnim aktivnostima nekih srpskih paravojnih grupa. Je li tako?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: O tome sam govorio, mislim da nema smisla da ponavljam, u prvom delu današnjeg svedočenja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je Ministarstvo zahtevalo pokretanje postupaka protiv takvih grupa?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Da, rekao sam da je general Simović oštro upozorio, kako da kažem, i predsednika Babića i komandanta Teritorijalne odbrane Krajine da takvi slučajevi, ako se budu pojavljivali, moraju da se uvedu u sudsku proceduru, jer sve opštine su imale sudske organe.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Samo da raščistimo sa tim. Ministarstvo Srbije nije moglo imati nadležnosti nad njima, ali je energično upozoravalo, insistiralo i zahtevalo da se takve ilegalne aktivnosti obustave i da se krivci kazne. Je li tako?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Tako, a mi smo u zbirnoj informaciji, to sam i rekao, i Generalštabu, pored ostalih tema, i o tome govorili u pisanoj formi. I onda su usledile i one naredbe o rasformiranju, o sprečavanju partijskom i tako dalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, vi navodite da je takvih slučajeva bilo uglavnom u avgustu i septembru 1991. godine, dok ih je kasnije bilo mnogo manje, u mnogo manjem obimu. Šta je uticalo da se obim tih neželjenih incidenata smanji?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ako izuzmemo Vukovar, Slunj i mesta nešto malo oko Okučana. Drugo se stabilizovao front, stabilizovala se

situacija, formirani su organi vlasti, zenge više nisu ulazile na ove druge prostore, sem tamo gde su, pardon, gde su se vodile borbe na ove tri pozicije. Možda još negde, ali ne znam, nisam imao sve informacije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, ove mere su uticale da se stepen tih ilegalnih aktivnosti smanji?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Opšte stanje do kojeg se došlo u tom periodu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, dok ste vi bili u ministarstvu, pošto vi pominjete i odnos ministra sa mnom, odnosno ministarstva sa mnom kao predsednikom Srbije, da li se on zasnivao i realizovao isključivo u zakonskim okvirima?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: U osnovi da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vam je poznato da sam ja kao predsednik Republike bilo kada od ministarstva zahtevao sprovođenje bilo kakve odluke Ministarstva koje je u nadležnosti ministarstva?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: U tom periodu ne znam, jedino kad ste nešto raspravljali o Zakonu o narodnoj odbrani ili o Vojsci Srbije, već ne znam kako se to kod vas formulisalo, upoznat sam da ste vi odgodili dalje da se na tome radi. Ali ne znam detalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, što se tiče propisa, prema tome i zakona, zakone skupštini predlaže vlada, a tekst zakona priprema nadležno ministarstvo. Je li tako?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Skupština ga usvaja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A skupština zakon razmatra i usvaja. Prema tome, jedan od zadataka ministarstva je bio i donošenje propisa, odnosno priprema za donošenje propisa. Je li tako? Vi kažete da sam se ja sa generalom Simovićem za vreme vašeg mandata sreo samo tri puta. Je li tako?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ne mogu da tvrdim, ali dva do tri puta, koliko sam ja čuo, inače ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koliko ste meseci vi radili u toj grupi?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Dva meseca.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A to znači nešto eventualno malo više od jednom mesečno. Je li vam se to čini logično?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Pa ne znam da li je logično, ali mislim da nema smisla da se zadržavamo u vezi toga, to je stil rukovođenja u kraljstvu, ali u takvoj situaciji, možda bi bilo logičnije i češće. Jer ja znam dok sam ja bio sekretar za narodnu odbranu, u mirno doba nije bilo meseca kad bar tri puta nisam bio ili u Predsedništvu ili na Savetu za zaštitu ustavnog poretka ili na Savetu za narodnu odbranu ili nekim drugim forumima tamo u Predsedništvu. No, mislim to nije bitno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, vi tvrdite da nisam mnogo mario za Ministarstvo odbrane i da je uzrok tome što verovatno nisam dovoljno cenio Simovića. Je li tako?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: To je moje lično privatno mišljenje i pretpostavljam zbog toga što je ubrzo nakon postavljenja general Simović posle tri ili četiri meseca premešten sa te dužnosti i to u kritičnom periodu za zemlju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Kako vi uopšte znate da nisam dovoljno cenio generala Simovića?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Gospodine Miloševiću, na taj način što ste dozvolili da on bude premešten na neku, neću reći sporednu dužnost, ali u to vreme manje frekventnu, manje značajnu i tako dalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, recite mi, generale, kad je reč o postavljenju generala, valjda se tu pre svega pitao SSNO?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Je li možemo da preskočimo ovo pitanje?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ako nećete da odgovorite na njega ne morate.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Vas radi, vas radi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro...

SUDIJA MEJ: Čekajte malo. Zašto? Možete li da nam date odgovor na to pitanje? Pitanje glasi, možda možete da pomognete Pretresnom veću vašim odgovorom, generale pitanje je bilo kad se radi o imenovanju generala, traži se mišljenje SSNO? Dajte nam, molim vas, odgovor na to.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ: Časni Sude, formalno je tako, uistinu nije tako. Gospodin Milošević je tražio od svojih generala da mu iznesu kakvi su to generali, drugim rečima, na koje se može računati, na koje se ne može ili ne znam već kako je formulisao pitanje: "Ajde malo da razgovaramo o generalima koji su još uvek u JNA". Na tom sastanku kod gospodina Miloševića, moj vrli saradnik, dok sam ja bio sekretar za narodnu odbranu, gospodin Bogdanović je sedeo već sa beležnicom kad su ova dva generala ušla. Ministar odbrane Srbije je podsetio gospodina Miloševića: "Gospodine predsedniče, ja ne mogu da vam dam objektivnu ocenu, jer to su većinom moji drugovi, kolege, i onda mogu da pogrešim i u pozitivnom i u negativnom smislu o bilo kome da me pitate. Preporučujem vam da se obratite SSNO, Personalna uprava ima listing koji je general bio na kojoj dužnosti, kakav je, kakve su mu ocene, karakterne osobine i tako dalje, jednom rečju ocene i onda ćete imati pravu sliku". Gospodin Milošević je istog časa prekinuo dalji razgovor o tome: "Da popijemo po jedan viski, dobro, nećemo o tome". Gospodine Miloševiću, hvala što ste me pitali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim, molim i drugi put, ali to nema nikakve veze sa imenovanjem ili razrešenjem Simovića niti objašnjava ovo pitanje. Recite mi zbog toga, molim vas, da li je odnos između mene i ministra odbrane Simovića mogao biti isključivo službeni, profesionalni, odnosno odnos te dve funkcije na kojima smo bili on i ja u to vreme?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Verovatno da, ali i ovaj razgovor o kome govorimo dovoljno govori na vaše poverenje u njega, ne poverenje u smislu izvršavanja zadataka nego da li je on vaš čovek ili nije. Evo to je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja ne znam šta znači moj čovek.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Znači poslušnik u ovom slučaju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nisam nikad smatrao da, smatrao sam svakog čoveka da je svoj čovek, pre svega, jer ako svoj čovek nije onda ne može da radi ništa ozbiljno?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: General Simović je bio svoj čovek.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas, recite mi da li je Ministarstvo odbrane Srbije imalo ikakvu ulogu ili bilo kakav uticaj na događaje, ovo smo oko Hrvatske raspravili, na bilo kakve događaje u Sloveniji ili Bosni i Hercegovini?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Tada apsolutno nikakve veze nismo imali sa Slovenijom, ni fizičke, ni organizacione, nikakve, a sa Bosnom i Hercegovinom ja nisam imao nikakvih kontakata u vezi bilo kakvih pitanja oko nekog naoružavanja, priprema ili šta ja znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro generale, da li onda svakako nije sporno da su svi ti događaji, odnosno da je ono šta se preduzimalo u to vreme, bilo u nadležnosti saveznih organa, dakle Predsedništva SFRJ, Saveznog sekretarijata za narodnu odbranu, Generalštaba, kao najviših i civilnih i vojnih organa federalne vlasti?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Tako je trebalo biti po zakonu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, nije li to objašnjenje mojih retkih kontakata sa Simovićem? To je imalo svoju vertikalu i kao što znate, republički funkcioneri, čak uključujući i republičke predsednike tu nisu mogli imati nikakve nadležnosti. Je li tako ili nije?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Tako jeste, ali ne objašnjava ovo šta ste pitali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa meni je drago da tako jeste, a da li objašnjava šta sam pitao to je, to je druga stvar. Molim vas, samo da pogledam pošto je ova izjava prilično velika, zabeležio sam ovde...

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Velika je u onom prvom delu gde govorim o uzrocima ratova i zbivanjima, a ono drugo je relativno kratko i koncizno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi kažete ovako, na strani 20, u trećem pasusu, i samo želim da to razjasnite, upravo vezano za ova pitanja, odnosi se čak i na Teritorijalnu odbranu svake republike, u ovom trenutku i Srbije. Kažete, evo pročitacu ceo pasus. "Teritorijalna odbrana je bila direktno podređena republikama. Na nižim nivoima kao što su zona, region ili opština ona je podređena lokalnim predsednicima opština. Treba imati na umu da, iako je TO bila podređena predsednicima republika oni nisu", dakle, "oni nisu donosili direktne odluke u pogledu razmeštanja TO. Komandant TO bi bio zadužen za to, a on je bio podređen štabu Vrhovne komande". Je li tako?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Tako je, ali molim za jednu korekciju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa izvolite, samo napravite korekciju, ja sam pročitao samo ovo iz vaše izjave.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ne, dobro ste pročitali, to je tačno, to su moje reči, samo ne govori se o razmeštaju, tu je pogrešan prevod, o upotrebi...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Još bolje.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Jedinica TO. Dakle, naređivanje, izdavanje borbenih zadataka, a ne prosto razmeštaj, gde će koja da bude smeštena.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, da, još bolje, baš vam hvala na toj popravci. Prema tome, Teritorijalna odbrana je u potpunosti integrisana ili kako vi vojnici kažete uvezana u sistem komandovanja oružanim snagama i isključivo se može po liniji jednostarešinstva donositi odluka o upotrebi, od strane SSNO, odnosno štaba Vrhovne komande.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Sa izuzetkom ako je deo teritorije na takozvanoj privremeno zaposednutoj teritoriji, dakle odsečen od ostatka delovanjem protivničkih formacija, onda organ vlasti rukovodi sa tim teritorijalnim snagama, i komanduje tim snagama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Organ vlasti na tom delu teritorije, na tom privremeno zaposednutom, odsečenom ili tako dalje?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Da, zaposednutom eksplicite, nema okupirano, nema ustavno, nema priznato i tako dalje, zaposednutom, privremeno zaposednutom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ovo smo već raspravili, pa neću ni citirati jer govorite da ministar nije imao nikakvu nadležnost za kažnjavanje neke grupe, pogotovo tamo i obraćao se nadležnim.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Tu, ako mogu da vam skrenem pažnju, ima nekih ponavljanja, zato što su se dva istraživača pojavila kada sam već bio pri kraju izjave, pa se onda od tog drugog postavljalo isto pitanje, a nije bio u toku prethodnog, ali dobro, malo nepotrebno proširenje i ponavljanje, ali nije bitno izmenjeno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite mi u vezi sa ovim što govorite u izjavi na strani 23, govorite da su neke političke stranke počele da kritikuju

JNA, počele su da osnivaju svoje paravojne grupe i da ih šalju u srpske oblasti u Hrvatskoj gde su u početku rado primani od strane lokalne TO, kasnije se to promenilo kad su počeli da pljačkaju i ubijaju?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Naglašavam, to je u imperfektu u odnosu na moju izjavu, na moju funkciju, dakle ono šta je prošlo, šta je bilo, a ne u tom periodu druga polovina novembra, druga polovina decembra. To je to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja to ne vezujem za vreme nego, dakle, kažem da su paravojne formacije, generale, ja želim da utvrdim ovde i činjenicu da nisu rukovodstva u Krajini mogla biti odgovorna za nekakvu paravojnu formaciju koja se u vihoru građanskog rata negde nađe na terenu. Da li vam je poznato da su ih i oni isterivali odande, jer su se pojavljivale razne grupe kao pljačkaši i ubice, a ne kao neko ko je došao da ozbiljno pruži pomoć u odbrani? Je li tako bilo ili ne?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Nisam siguran da je baš tako bilo, nemam pouzdanih informacija. Znam da je bilo i saradnje, ali baš proterivanja njihovih, nešto se ne sećam, no ne tvrdim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa ja sam mislio da ćete moći o tome da date više, jer ovde se stalno susrećemo sa nastojanjem da se za bilo šta što se desilo na nekom terenu...

SUDIJA MEJ: On ne može ništa više o tome da kaže, prema tome, nema potrebe da iznosite komentare.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da samo raščistimo još ovo pitanje. Meni nije jasno, generale, ovo vaše objašnjenje koje se tiče Radmila Bogdanovića. Ja sam razumeo kako vi tvrdite da je Radmilo Bogdanović, pošto je prestao da bude ministar, i dalje na neki način indirektno obavljao tu funkciju. Iz onoga šta ste vi govorili, ja sam to zaključio, a želim da se to raščisti, pošto to nije tačno.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ne, nisam tako ni rekao. Pežorativno ministar u senci, u tom smislu. Drugim rečima, savetodavac, savetnik, konsultant i tako dalje, a ne da je on zapovedao policijom Srbije u to vreme, ni slučajno. Nego pošto Zoran Sokolović nije, jednostavno čovek nije dorastao toj funkciji, nije imao iskustva i tako dalje, bilo je prirodno da Radmilo Bogdanović ide kod njega da se konsultuje za ovo, za ono, da mu nešto kaže, pokaže.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Čekajte, ajmo da se razjasnimo oko toga. Vi ste upotreбили jedan prilično grub izraz kad govorite o Zoranu Sokoloviću, da li je bio dorastao ili ne?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ja ne vređam, on nije bio po profesiji to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Drugo je profesija. Funkcija ministra je politička funkcija. Pretpostavljam da se sa tim slažete?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Slažem se, ali obično se biraju ljudi iz struke.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A drugo, generale, da li vam je poznato da je Zoran Sokolović bio na mnogo višoj funkciji od Radmila Bogdanovića i da ni na kakav način nije mogao da Radmilo Bogdanović, kako bih rekao, kontroliše Zorana Sokolovića?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: To nisam ni rekao da ga je kontrolisao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ili da za Zorana Sokolovića, koji ako se sećate je bio sekretar Centralnog komiteta u vreme kad je Bogdanović bio pomoćnik ministra odbrane i to republičkog, šta će reći drugorazrednog, a kasnije je bio predsednik parlamenta, ni na kakav način Radmilo Bogdanović za njega nije mogao predstavljati autoritet?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Gospodine Miloševiću, Zoran Sokolović je umro, da ne vređamo mrtvog čoveka, a da ne elaboriramo ovo, ja mislim da sam dosta jasno ovo rekao. Nemojte sada da, da je to sada autoritet. A kako ne bi bio autoritet za Zorana, ako je Radmilo bio u SUP-u regionalne zajednice, u opštini, bio predsednik opštine, bio pomoćnik ministra u tri, četiri, pet mandata, više se ne sećam, odbrane, poznao teritoriju i ljude u prste, znao prilike, znao bezbednosno stanje u Srbiji. Zoran se više bavio partijskim radom. Pa ja sam u tom smislu mislio. Ako vi sad nešto tražite treće, onda ja ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa želeo sam samo da raščistim ovo jedno pitanje, da posle svoga razrešenja sa funkcije ministra unutrašnjih poslova, on tu funkciju ni direktno ni indirektno nije mogao vršiti?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Nije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pogotovo ne preko Zorana Sokolovića, sa kojim nije bio ni u kakvim bliskim odnosima.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: U to ne ulazim i ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Još samo da neke stvari raspravimo. Generale, vi ste dali neke ispravke na ovu vašu izjavu pa kažete pasus 24, ne znam gde vam je taj pasus 24, bar kako ovde piše: "Savezni sekretarijat za narodnu odbranu je zahtevao od Predsedništva SFRJ da Republika Srbija i Republika Crna Gora obezbede materijalnu podršku za oružane snage". Tu ste ispravku dali. Što ste dali tu ispravku?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Zato što je u prvobitnom tekstu ispalilo kao da Predsedništvo to zahteva, a ustvari general Kadrijević je od Predsedništva zahtevao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Zahtevao od Predsedništva?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne od Srbije i Crne Gore nego od Predsedništva, da obezbede da Srbija i Crna Gora izvršavaju obaveze prema...

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Materijalnog obezbeđenja i finansiranja JNA, pardon, zbog toga što su ostale republike prestale da ulažu u budžet. E, to je osnovno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I sad da dođemo i na ono pitanje budžeta. Govorili ste o tome kako je budžet savezni trošen najviše za vojsku, a republički najviše za policiju. Da li vi, generale, dozvoljavate da vi to ne znate?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Da, ne znam konkretno...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Evo da vas pitam. Molim vas, vojska je savezna funkcija i naravno 70 posto saveznog budžeta ide na vojsku, a republički budžet bilo koje republike ima finansiranja celokupnog zdravstva, celokupnog školstva, javnih službi i tako, intervencija u privredi i tako dalje. Prema tome, da li vi pretpostavljate da vi možda ne znate da nije najveći deo budžeta i da se uopšte ne može upoređivati učešće troškova vojske u saveznom budžetu sa učešćem troškova policije u republičkom budžetu?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Gospodine Miloševiću, zamaramo i Sud i javnost. Ja podacima egzaktnim ne raspolazem, ali ako govorite o zdravstvu 0,5, 0,8 posto od nacionalnog dohotka ili 1,5 posto ili ne znam neke druge funkcije koje pokrivaju van privredne...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da ne raspravljamo...

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ne, ne, ali da vam kažem, dakle glavni kolač, gro sredstava finansijskih ide za policiju, kao što ide gro sredstava iz saveznog budžeta za vojsku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro ...

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ali je disproporcija budžeta srpskog i jugoslovenskog.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro ...

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Završio sam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je bilo vaše, vaša diskusija na sastanku penzionisanih generala sa Perišićem. Samo sam želeo da ustanovim da li vi to uopšte znate.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Dobrovoljno...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A nije teško, nije teško ustanoviti te podatke.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Meni nije potrebno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Čak ih nije ni potrebno posebno ustanovljivati. Vi ste tu izneli, kao ja sam se više brinuo o policiji nego o vojsci. Ja sam bio predsednik Republike Srbije, prema tome, nisam mogao imati nikakve nadležnosti nad vojskom, a svakako sam brinuo o policiji koja je policija Republike Srbije. Prema tome, šta je tu čudno, ako ja brinem o onome šta je moj posao, a ne brinem o onome šta nije moj posao?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Gospodine Miloševiću, mene je kao građanina Jugoslavije sramota da vam kažem da je policija uvek, zadnjih ne znam koliko godina, 'ajde od vašeg dolaska na vlast, pa na dalje, bila bolje opremljena, materijalno obezbeđena, situirana, nego pripadnici Vojske Jugoslavije. Nije ni danas mnogo bolje stanje. Na žalost, to su činjenice. A nemojte me sada iznurivati sa podacima da li je ovoliko, da li je onoliko.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja i ne tražim da vi...

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: To cela jugoslovenska javnost zna.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi to ne znate.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Izvinite, povucite reč, ja to znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi to ...

prevodioci: Molimo govornike da prave pauze između pitanja i odgovora.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sobzirom na vašu tvrdnju da sam se brinuo o policiji, a ne o vojsci, Srbija nije imala vojsku da bih se ja brinuo o vojsci. Ja sam se brinuo o vojsci kada sam postao predsednik Jugoslavije.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ali je Srbija...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I kad je to bila moja nadležnost. Je li to tako ili nije, generale?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Jeste, ali je Srbija pripremala policiju da se transformiše u vojsku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To nije tačno. Je li imate bilo kakav dokaz za ovu vašu tvrdnju?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Toliko naoružanje koje je vojska davala policiji, koje joj inače u normalnim uslovima nije potrebno, to je jedan od parametara. Drugi je finansiranje, i da ne nabrajam konkretno zbog sramote šta se sve radilo, a šta je vojska trpela.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Generale, ja mislim da niko u Srbiji nije imao, bar kad je o vlasti reč, negativan odnos prema vojsci. Vi to tvrdite?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Načelno ne, ali ja govorim o finansiranju koje se odražavalo na to da nam vojnici po tri dana u nedelji jedu suhu hranu, da nemaju kompletnu normalnu odeću, da nemaju grejanje, da ne mogu tehniku da održavaju u redovnom remontu. Nemojmo sada da vodimo raspravu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Generale, da li znate...

SUDIJA MEJ: Morate da govorite jedan po jedan. Morate da govorite jedan po jedan, imajte na umu prevodioce.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ: Izvinjavam se, gospodine Mej.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Generale, pa da li znate da sam ovde neki dan citirao gde me optužuju kako sam ja, i po mojim instrukcijama, finansirao i izdvajala se sredstva mimo budžeta za finansiranje Vojske Jugoslavije, na šta sam ja i pitao "pa šta ako sam pomagao vojsku moje države?". Pa kako možete sad da govorite o bilo kakvom negativnom odnosu prema vojsci, zaboga?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ne govorim u klasičnom negativnom odnosu, ni srpskog naroda niti vas.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A čijem onda? Vi ste došli ovde protiv mene da svedočite, pa kažete prema vojsci. Je li vi smatrate da sam ja imao negativan odnos prema vojsci?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Gospodine Miloševiću, prvo da vam kažem, ja nisam došao da svedočim protiv vas. Ja sam pozvan i savezna vlada mi je, od nje sam dobio 3. marta odobrenje da se ovde pojavim, da svedočim o onome u čemu sam učestvovao i šta znam iz toga perioda. Da li će to relevantno biti za Sud, protiv vas, u korist vašu, ja u to ne ulazim. Dakle, nemojte me navoditi da kažem da ste mrzeli vojsku. Niste, ali je niste poštovali, svojim merama i odlukama kojima ste mogli da pomognete da vojska bolje živi, da bolje funkcioniše, da se bolje vežba...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A otkud znate da...

prevodioci: Molimo govornike da prave pauze između pitanja i odgovora.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A otkud vi to znate, da nisam pomagao onoliko koliko sam mogao da pomognem? Je li vi imate neki podatak o tome?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ne koliko ste mogli, nego koliko je trebalo prema, u odnosu na izdvajanje za neke druge sisteme. Ja bih molio, časni Sude, da mi ne pretvaramo ovo u političku debatu ovde. Ako ima konkretno gospodin Milošević, neka me pita.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite mi generale...

SUDIJA MEJ: Mi ćemo se pobrinuti da ovo ne preraste u političku debatu. Međutim, ovo pitanje o podršci vojsci i podršci policiji bi moglo da bude važno pitanje koje mi moramo da razmotrimo. Prema tome, ako optuženi

ima još pitanja o ovoj temi, on ima svako pravo da ih postavi. Izvolite, gospodine Miloševiću, imate još pola sata, ako želite. Ne morate sve da potrošite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, znam tu uobičajenu, taj uobičajeni stav. Ovde vam je izneto mnogo nekih dokaznih predmeta koji se tiču finansija. Ja nisam mogao sve da ih notiram, niti smatram da je važno, ali na primer, tražili su da komentarišete Martićevo pismo Zoranu Sokoloviću, o tome da se neka sredstva kod SDK iz Gline prebace za potrebe Ministarstva unutrašnjih poslova koje je, kako on kaže tamo...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak. Koji je to tabulator? Molim vas da ga identifikujete. To je tabulator broj 11. Molim da se dokument da svedoku.

sekretar: Časni Sude, to je dokazni predmet Tužilaštva broj 406.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa pitam vas, a šta ako ministar odbrane Krajine piše ministru odbrane Srbije, dakle svom kolegi i moli ga da interveniše da se neka sredstva koja su već tamo doznačena prebace? Šta tu ima pogrešno...

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Greška. Greška, ministar unutrašnjih poslova.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, da, lapsus sam napravio, ministar unutrašnjih poslova Krajine ministru unutrašnjih poslova Srbije. Dakle, reč je o ministrima unutrašnjih poslova, gde ministar Krajine moli svoga kolegu ministra Srbije da interveniše da im se prebace sredstva koja se nalaze na nekom računu. Da li vi, sobzirom na vaše znanje, iskustvo i činjenice kojima raspolazete iz tog vremena, tu vidite bilo šta nelegalno, sumnjivo ili kako bih rekao zločinačko?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Gospodine Miloševiću, o tome nije uopšte govoreno ovde, ni sa moje strane niti sam čuo da je takvo pitanje postavljeno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: O čemu se tu, šta ima tu...

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Pitan sam da li ovaj dokument, da li je verodostojan u krajnjem, ali da vam objasnim. Ministar unutrašnjih poslova Krajine, gospodin Milan Martić, traži sredstva koja su već, finansijska, koja su već bila dodeljena Teritorijalnoj odbrani u SDK, u Službi društvenog

knjigovodstva Glina, a nisu realizovana, nisu iskorišćena, nisu potrošena i on sad traži od ministra Sokolovića da se sredstva prebace na njega. Ja ne vidim nikakvu neopravdanost zahteva nego se samo tražilo je li to to, da se poveže sa finansiranjem Teritorijalne odbrane. Ovaj, izvinjavam se gospodine sudija, ako vi možete da ponovite svoje pitanje u vezi sa tim. Ja ne znam šta je sad potrebno da...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je, generale, u...

prevodioci: Molimo govornike da prave pauze između pitanja i odgovora.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A da li je policija Krajine u to vreme bila u funkciji odbrane Krajine?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ne znam zašto da odgovoram na nešto šta je evidentno. Sad, reč je o ovom...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A pošto je evidentno, onda sam zato i pitao, pa zar to nije sve logično?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Pa nisam ja kritikovao ovaj akt.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, to mi je drago da čujem.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ne znam zašto me pitate. Ja sam samo prokomentarisao da je reč o parama koje su bile izdvojene iz Beograda za Krajinu, da se sele u Glinu, nisu iskorišćene, Martić je to znao i on ih je posle tražio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Molim vas, pogledajte ovaj tabulator 15. Ja sam vam, generale, postavio pitanje o tretmanu zarobljenih vojnika i oficira Vojske Jugoslavije...

SUDIJA MEJ: Molim da ponovo uključite mikrofon.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Moj je mikrofon uključen. Sećate se da sam vam postavio pitanje o tretmanu zarobljenih vojnika i oficira JNA u Hrvatskoj 1991. godine?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Sećam se.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I odgovorili ste mi da, ako se dobro sećam, nisam to zapisivao, ali da se ponašalo prema njimanečovečno.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ovde imate naređenje načelnika Generalštaba oružanih snaga SFRJ sa velikim naslovom "Striktno poštovati međunarodno humanitarno pravo". Da li biste bili ljubazni...

TUŽILAC NAJS: To je tabulator 15.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li biste bili ljubazni, generale, da komentarišete ovu naredbu? A najbolje da pročitate ono šta mislite da je najbitnije iz te naredbe vi, glasno.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Za mene je, gospodine Miloševiću, najbitnija ova četvrta tačka: "O svakoj povredi pravila međunarodnog humanitarnog prava" i tako dalje, "dostaviti sa dokumentacijom nadležnim vojnim pravosudnim organima..."

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: "Koji će protiv prekršilaca preduzimati zakonom propisane mere."

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Mislilo sam nepotrebno da sve čitam. Zašto četvrta tačka? Zato što sve ovo pod 1, pod 2, 3 i 5 može da se smatra, iako je ovo samo jedan dokumenat, da je to već bilo poznato starešinama Jugoslovenske narodne armije, jer su u Vojnoj akademiji, u Komandi štabne akademije, pogotovo Školi nacionalne odbrane imali posebne teme iz taktike, operatike, strategije, "Postupak i zbrinjavanje ratnih zarobljenika", to se tako ukratko zvalo. Ali one su bazirane na osnovu propisa koje je potpisao ukazom, ukazom proglasio predsednik Predsedništva SFRJ Lazar Mojsov, čini mi se, 1988. godine, možda grešim, ali 1988. godinu ne grešim, ali ne znam tačno da li je bio on još predsednik Predsedništva. A u skladu sa tim ukazom, Savezni sekretar za narodnu odbranu je izdao propise o primeni pravila međunarodnog ratnog prava i tu se nabrajaju sad sve moguće Ženevske konvencije (Geneva Convention), Haške konvencije (The Hague Convention), običaji rata i tako dalje, i tako dalje, humano. Dakle, drugim rečima, načelnik štaba sa ovom naredbom potvrđuje, odnosno podseća ono šta su oficiri morali znati, i naređuje da se eksplicite to što piše u tim propisima primenjuje. Eto.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Ovde je bitno vreme, to je 14. oktobar 1991. godine, znači vreme kada se prema, već više meseci, ako ne i čitavu godinu generale, je li tako, vrše razna zverstva nad pripadnicima JNA i nad srpskim civilima u Hrvatskoj? Ovde se naređuje, podsećajući znači na sve ove odredbe da se o svakoj povredi, ovde piše reč "svakoj povredi", naređuje: "Na području delovanja jedinice izveštaj sa raspoloživom dokumentacijom dostavi nadležnim vojnim pravosudnim organima koji će protiv prekršilaca preduzimati zakonom propisane mere". Da li se, generale, sada vas pitam, JNA u celini pridržavala ovakvog postupka prema, u odnosu na svoje obaveze i ove naredbe koje se tiču humanitarnog prava?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Prema mojim saznanjima jeste, ali ja ne mogu da tvrdim za pojedinačne slučajeve da li je bilo ekscesa, odstupanja od naredbi i tako dalje. Ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Generale, pojedinačnih ekscesa uvek može biti. Ja vas zato i ne pitam da li znate za neki pojedinačni eksces nego vas pitam, pošto ste u ono vreme bili na funkciji i general ste i to znate, da li se JNA držala, da li su se oružane snage pridržavale, dakle ovakvih pravila koja su im bila propisana?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Pridržavali su se, koliko ja znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Hvala, nemam više pitanja.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Hvala, časne sudije. Gospodine generale, vi ste na kraju današnjeg glavnog ispitivanja odgovarali na pitanja gospodina Najsa i jedno od zadnjih pitanja kolege tužioca ticalo se onog napada avijacije na glavni grad Slovenije do koga nije došlo. Ja bih molio da mi odgovorite na nekoliko pitanja, kako bismo Sudu pomogli da razume tu situaciju. I zbog toga sam primoran da vam jedan veoma kratak pasus vaše izjave koju ste dali istražiteljima Suda pročitam pre nego što bih vas bilo šta pitao. Vi ste u tom svom iskazu kazali ovo: "Neustavno formiranje paravojnih snaga koje su se zvale ZNG od članova stranke koja je bila na vlasti, HDZ-a, ilegalni i nezakoniti uvoz oružja. 1991. godine u Hrvatskoj je već bilo 60.000 naoružanih pripadnika zengi i oko 7.000 naoružanih policajaca. U Sloveniji blizu Maribora bila je formirana i inspeksijska grupa od 30.000 pripadnika slovenačke vojske koja je bila paravojna formacija izvan strukture oružanih snaga SFRJ 1990. godine. Te oružane snage su pripremane da budu spremne

da krše ustavni poredak SFRJ. Pravili su se opšti planovi za ove formacije da napadnu jedinice JNA na teritoriji Hrvatske". Vi ste malopre na pitanja gospodina Slobodana Miloševića govorili o tome šta se dogodilo, ali ovde ste takođe kazali da su se tada već pravili planovi za likvidaciju oficira JNA, a da su bili pravljani i drugi planovi vezani za napad na Jugoslovensku narodnu armiju. Da li je to šta ste tada izjavili tako ili nije?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Tako je. Samo bih molio, ovde možda nije dobro napisano, u onom delu gde kaže "inspeksijska grupa". Vršena je smotra, bolje reći, smotra pripadnika, oko 30.000, Teritorijalne odbrane, a ne da je bila inspeksijska grupa.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: I to su bili sve naoružani pripadnici slovenačke vojske?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Podrazumeva se.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: E sad, moje prvo pitanje koje bih vam postavio u vezi toga, vi ste govorili o knjizi Slobodana Jovića.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Borisava Jovića.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Borisava Jovića, pardon, ali vi vrlo dobro znate i za knjigu Veljka Kadijevića.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Znam, pročitao sam je.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: I dobro ste je pročitali?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Jesam.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Samo jedno jedino pitanje bih vas u vezi toga pitao. Da li je vrhovnom štabu, da li je Vrhovnoj komandi bilo poznato, kako piše u toj knjizi, da postoje i planovi, spoljni planovi, a i unutrašnji planovi o tome da se ili isprovocira vojska da prva deluje u određenom smislu pa da se onda reaguje sa ovim paravojnim jedinicama, ili da se direktno napadne JNA, prvo da se napadne JNA ako ne uspe prva solucija?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: To general Kadijević u prvom delu knjige o tome piše.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Je li to tako, jeste znali vi za takve...

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Jesam.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: E sad, savezna Vlada Jugoslavije na čelu sa Antom Markovićem, to takođe piše u vašem iskazu.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Jeste, predsednik vlade, SIV-a.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Da. Doneli su bili odluku da preuzmu ponovo zaposednute granice, je li tako, da ne bi došlo do upada, pre svega oružanih jedinica spolja?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Možda je prenatlašeno, taj momenat. Ovako treba da glasi...

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Dobro.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Savezno izvršno veće, predsednik Ante Marković, donelo je odluku za uspostavu carinskog režima, funkcionisanja platnog prometa i obezbeđenje carina prema saveznim zakonima. Ali pošto je bilo podataka da mogu izvesne manje grupe da vrše upade iz Italije (Italy), iz Austrije (Austria), da bi pripomogle ovome, ne radi agresije na Jugoslaviju nego prosto onako diverziono, demonstrativno da se tu nađu, da se zna da imaju svoje prijatelje tamo i tamo, onda je odlučeno da JNA obezbedi to i da vrati karaule pod kontrolu savezne vlade. Evo to je to.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Dobro. Tako i piše ovde. Ali sad vi dalje kažete ovde u ovoj izjavi da je savezna vlada donela odluku, a preko SSNO je 1.990 vojnika poslato da zaposedne ponovo granice i one unutrašnje.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Jeste, karaule, ne unutrašnje nego spoljne granice.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Dobro. Zadatak je obavljen. Međutim, novoformirane slovenačke oružane jedinice, oko 35.000, 40.000 naoružanih ljudi napalo je manje vojne kolone i grupe i pogranične vojne karaule?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Tačno.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: To su bile karaule na granici sa Austrijom i Italijom. Ubijena su 43 vojnika JNA. Je li to tako?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Tačno.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: E sad vas pitam, onaj napad koji je pripreman od strane JNA, pa zaustavljen, je li se on dogodio, trebao da dogodi nakon svega ovoga?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: On je... Taj vazduhoplovni?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Da.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: On je trebao da usledi ako ne prekinu incidenti i pojedinačni napadi posle sporazuma u Ljubljani, jer je bilo još nekoliko dana napada na ovu karaulu.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Znači posle tih...

prevodioci: Molimo da pravite pauzu između pitanja i odgovora.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Posle, gospodine Tapušковиću, posle sporazuma, odnosno dogovora u Ljubljani gospodin Mesić, Ante Marković, Kučan, Stane Brovet ispred, ne znam ko je još bio ispred JNA, o prekidu, o momentalnom prekidu vatre. Još dva, tri dana su slovenačke teritorijalne jedinice pucale na pojedine, bilo je pojedinačnih slučajeva i onda je razmatrana ta varijanta, ne po Ljubljani kao gradu nego po saobraćajnim čvorovima, po nekim objektima koji proizvode naoružanje, po radio relejnim i tako dalje predajnicima da se nametnu nekakvi gubici koji neće toliko uticati na gubitke stanovništva nego materijalno da se kolabirira Slovenija, da se prinudi da poštuje ono šta se dogovorilo.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: I do toga nije došlo?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Nije došlo.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: I onda nakon toga je odmah usledilo da je Hrvatska napala one železničke vojne konvoje?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Nekoliko konvoja.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: I da pleni naoružanje, materijal i kasarne. Hvala. Časne sudije, vreme je za pauzu možda, a ja bih još vrlo kratko vreme imao da pitam još za jednu temu.

SUDIJA MEJ: U redu. Sada ćemo da napravimo pauzu od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Tapušковиću.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Hvala, časne sudije. Ja bih zamolio svedoka gospodina Đorđevića, ako može još nekoliko stvari da izloži Sudu koje se tiču primene Zakona o opštenarodnoj odbrani i Ustava Republike Srbije. Vi ste o tome govorili i u glavnom ispitivanju, generale Đorđeviću, a ja bih vas zamolio samo da objasnite Sudu u kojim okolnostima dolazi do primene Zakona o opštenarodnoj odbrani i pogotovu u kojim okolnostima ste vi delovali u okviru tela u kome ste radili. Zato bih vas molio, možda nemate pred sobom, ali pretpostavljam da to znate naizust, član 1 Zakona o opštenarodnoj odbrani govori o funkcionisanju opštenarodne odbrane i predviđa u kojim okolnostima. Prvi slučaj je kad se napadne na zemlju. To nije bio slučaj ovog puta, je li tako?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Tačno.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Drugi slučaj je kad dođe do neposredne ratne opasnosti. Od 3. oktobra pa nadalje postojala je i objava te neposredne ratne opasnosti, je li tako? A još jedan slučaj u kome se može delovati su oni slučajevi kad nastanu vanredne prilike?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Vanredne prilike, ako smem da dodam, po novom Ustavu Srbije koji je još uvek na snazi, govori se o vanrednom stanju, ali to je slično.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: U svakom slučaju, radi se o nekakvim prilikama koje nisu...

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Nestandardne...

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Nisu uobičajene?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Jeste.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: E sad, vi ste u vašem iskazu koji ste dali istražiteljima rekli u kakvim ste okolnostima radili i pre objave neposredne ratne opasnosti.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Jeste.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Pa ste naveli dolazak izbeglica iz Hrvatske među kojima su bila penzionisana vojna lica, mladići u starosnom dobu kad treba da započnu obavezno služenje vojnog roka, rezervni

sastav koji je ostao bez ratnog rasporeda kad su njihove jedinice oružanih snaga rasformirane u Hrvatskoj.

prevodioci: Molimo da čitate sporije.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Prvo mi odgovorite, da bi Sud znao da li je u to vreme, znači još pre oktobra 1991. godine bilo izbeglica i u kojoj meri, ne samo ovi koji su bili penzionisani oficiri, nego koliko je izbeglica već bilo u Srbiji u ta vremena?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ne znam podatak, ali iz meseca u mesec se povećavao broj izbeglica.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Da bi konačan broj bio posle "Oluje"?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Jeste.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Dalje, u te vanredne okolnosti ste naveli da su, i dolazak velikog broja ranjenika i porodica poginulih i obaveza da se obezbedi pomoć ranjenicima ili porodicama poginulih. Pa potom, teški uslovi života pripadnika JNA koji su ostali u nekim kasarnama, progon i nehumano postupanje prema njihovim porodicama u mestima gde su bili nastanjeni u Hrvatskoj. Je li tako?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Tačno.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: I da ne navodim ostalo, da navedem još na primer samo ovo: "Dezertiranje nekih jedinica i odbijanje da pomognu opkoljenim i ugroženim jedinicama JNA u Hrvatskoj. Na reči-ma svi su bili za očuvanje Jugoslavije, ali na delima nisu". Je li tako?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Tačno. O tome piše i Savezni sekretar general Veljko Kadrijević u svojoj knjizi, i navodi tamo u knjizi.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Da. Ja vas molim potom da objasnite Sudu na šta ste tačno mislili kada ste govorili o primeni zakona, o primeni Ustava Republike Srbije. Tu ste rekli tri osnovna zadatka o kojima ste se vi starali, to je strana 15 vašeg iskaza, gde kažete: "Prvi zadatak po ustavu, suverenost, nezavisnost i teritorijalna celina Republike Srbije. Drugi zadatak, odbrana i bezbednost Republike Srbije. Treći zadatak, drugi odnosi od interesa za Republiku Srbiju". I navodite potom: "Republika

Srbija održava veze sa Srbima koji žive izvan Republike Srbije radi očuvanja njihove nacionalne i kulturne istorijske samosvojnosti“.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Tačno. Ja sam tu, gospodine Tapušковиću, naveo tri od tridesetak zadataka.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ovo su najbitniji.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Jedni od najbitnijih. Na primer, nisam navodio zadatke o izradi plana odbrane Ministarstva samog, o učešću i izradi plana odbrane Republike, šta se podrazumevalo, i već je on postojao do tada, o organizaciji sistema veza rukovođenja republičkih organa, o kriptu zaštiti, o civilnoj zaštiti, o spašavanju stanovništva. Mislim jednostavno, to su...

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Jesu ovo bili vaši osnovni zadaci i to su bili zadaci o kojima ste se vi prevashodno starali?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Jeste.

prevodioci: Prevodioci mole da pravite pauzu između pitanja i odgovora.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: I samo još pitanje da li znate da je postojao bilo koji plan, a potom, ili bilo kakva odluka koja je vezana za određene teritorijalne pretenzije koje bi mogla Srbija da ima prema bilo kojoj drugoj republici?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ne znam sem onoga što sam pročitao u knjizi Bore Jovića i Veljka Kadijevića. Ali...

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ali da postoji konkretna odluka ..

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ali javno, javno se nikad u organima vlasti nije govorilo o Velikoj Srbiji, niti smo mi kao oficiri računali na to, nego se govorilo o Jugoslaviji, kod nas oficira, uglavnom do Karavanki ponovo, dok se dogovore da se deo snaga vrati, ne vrati i tako dalje. A gospoda Bora Jović i Milošević i tako dalje, izvinjavam se prstom pokazujem, kad su razgovarali, nisu ni oni govorili o Velikoj Srbiji nego govorili o Jugoslaviji, oni koji hoće da žive u njoj.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Dobro, to sam razumeo. Mene interesuje, pustite sad, ja znam svi pišu knjige koji su učestvovali u događajima, mene interesuje da li je Skupština Srbije ili bilo koji drugi organ...

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ne, ne.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Interesuje me da li je Skupština Srbije ili bilo koji drugi organ donosio ikakvu odluku o tome da bi mogao bilo ko u Srbiji da ima neke pretenzije prema nekoj drugoj teritoriji?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ne, ne, nije. Koliko znam, nije.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: I sad još samo u vezi ove konkretne pomoći, o čemu ste već bili pitani. Vi ste ovde navodili da su to bili uglavnom megalomanski zahtevi. Je li tako?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Jesu.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Mene interesuje, da li vi znate konkretno podatak o bilo kojoj pomoći koja se može izraziti u nekoj, vi znate da su bili zahtevi, a da li znate kako je po tim zahtevima rešeno?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ne znam konkretno kako je rešeno, jer je poseban oficir bio zadužen za materijalni deo posla.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: U svakom slučaju, ne znate ni za jedan dokument iz koga bi se videlo koliko je novca otišlo iz Srbije u...

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ne, sem ovo šta mi je sad ponuđeno, to ne, nisam video.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Hvala, časne sudije, hvala, gospodine svedoče.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ: Hvala i vama.

DODATNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Nekoliko pitanja proizilazi. Šta ste vi saznali iz Jovićeve knjige o Velikoj Srbiji šta niste ranije znali?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Gospodine tužioče, ako je verovati rečima gospodina Bore Jovića, on na nekoliko mesta u toj knjizi, a ja sam skrenuo pažnju na brojeve strana knjige, navodi da je u razgovoru između Bore Jovića i Veljka Kadijevića, dakle njih dvojice samih, bez gospodina Miloševića, razgovarano o tome kako da se Slovenija istera iz Jugoslavije, to

je negde jun 1990. godine, zbog toga što Slovenci spremaju već odluke o samostalnosti, spremaju skupštinske odluke i tako dalje, i tako dalje. Drugim rečima, što ne mogu da nađu zajednički jezik kako da se ta zajednička SFRJ država preuredi. I onda Bora kaže: "Ja bih to uradio, ali šta ti misliš?". Veljko Kadijević u to vreme ne razmišlja o tim relacijama i pokušava da izbegne direktan odgovor. A onda Bora dodaje, doktor Borisav Jović, izvjavam se, na njega mislim, kaže: "Ma, ja bih odsekao i pola Hrvatske, ne pola nego odseko bih da ostavim Krajine, odnosno tamo gde srpski živalj živi tu, ovaj, da ostane u Jugoslaviji, a ovi neka se otcepe", i bez jasnog stava, bez jasne odluke. Odmah par dana iza toga poziva gospodina Miloševića, sada doktor Jović razgovara sa gospodinom Miloševićem o istoj temi i kaže otprilike: "Slobodan Milošević", ne kaže ni Sloba niti, nego baš: "Slobodan Milošević je oduševljen i daje dve ideje". Pod jedan, preko noći odseći Sloveniju da ne bude više u sastavu Jugoslavije. Pod dva, isto ono sa Krajinama što i Bora Jović razmišlja, ali gospodin Milošević pita doktora Jovića: "Samo ne znam kako će armija da se ponaša, da li bi ona prihvatila to da obezbedi onda, te nekakve buduće granice?". U tom smislu su ponavljali razgovor i juna 1991. godine, ali ja to ne mogu da tvrdim, sem kako sam pročitao da piše doktor Jović.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala vam. Hvala vam za ovo objašnjenje. Časni Sude, pitanje Jovićeve knjige će biti pokrenuto kasnije, mi imamo nekoliko svedoka koje govore o činjenicama. Pitanje Jovićeve knjige i pitanje Jovića, odnosno svedočenja Jovića je takođe nešto šta se pokretalo u nekoliko oblika. Gospodine generale, možete li da nam pomognete kod sledećeg, zaboravite sada knjigu, možete li da nam kažete da li ste vi nekada čuli da je izraz Velika Srbija javno upotrebljen i ako jeste, kada ste to prvi put čuli i gde?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Gospodine tužioče, gotovo isključivo je to govorio predsednik Srpske radikalne stranke doktor Vojislav Šešelj javno, od drugog nikog nisam to čuo. Njihova stranka ima i časopis koji se tako zove, "Velika Srbija".

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. I nekoliko kratkih pitanja, bar se nadam da će biti kratka. Bombardovanje Ljubljane, kako je prevedeno kada ste davali odgovor na pitanje gospodina Tapuševića, rekli ste za bombardovanje Ljubljane, mislim da ste tako rekli, da je trebalo da se desi. Da li je to nešto šta ste rekli sa stanovišta vojnog lica kao procenu, da je to nešto šta je trebalo da se desi ili ste rekli da je to nešto šta je moglo da se desi?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Upravo ovo drugo, nisam rekao da je trebalo nego moglo je i bilo je pripremljeno da se to desi, ali ne Ljubljane kao grada nego...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala, to je sve šta mi je potrebno. Moguće da je došlo do greške u prevodu, do čisto tehničke greške. Kršenje humanitarnog prava od strane vojske i postojanje dokumenta koji upravo gledate i koji pokazuje da su oni trebali da prijave kršenja humanitarnog prava pravosudnim organima, da li je vama poznato da je pokrenut bilo kakav sudski postupak u vezi sa kršenjem humanitarnog prava od strane vojnika i oficira JNA?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ne, nije mi poznato, ali to ne znači da nije bio jer nisam, jednostavno nije bilo predmet našega interesovanja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. Govorili ste da je, koliko je vama poznato, JNA poštovala humanitarno pravo. Vi ste napustili svoju funkciju krajem decembra 1991. godine. Da li ste mislili na taj period ili na neki drugi period?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Na taj, upravo na taj period, na ostale ne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Postavljeno vam je pitanje o značaju prenošenja sredstava sa stanovišta zločina koji su izvršeni. Ono šta ste nam objasnili u vezi sa tim je da je novac koji je sakupljen u Srbiji potrošen, kao što se vidi iz dokumenata, na snage koje su delovale u drugoj zemlji, odnosno u Republici Hrvatskoj? Da li znate bilo šta o legalnosti upotrebe novca na taj način?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ako mislite na Teritorijalnu odbranu Krajine ili drugo nešto? Nisam dobro razumeo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, na Teritorijalnu odbranu Krajine.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Moram da ponovim, gospodine tužioče, po Zakonu o narodnoj odbrani SFRJ starešina koji postavlja zadatke, u ovom slučaju mislim na Savezni sekretarijat za narodnu odbranu, na koga je Predsedništvo SFRJ prenelo ovlašćenja da rukovodi i komanduje oružanim snagama, JNA i TO, dakle starešina koji postavlja zadatke nižim nivoima komandovanja, ukoliko već unapred planirana sredstva tih nižih nivoa nisu dostupna, dovoljna za izvršenje konkretnog zadatka, taj starešina je dužan da obezbedi razliku novčanu. Evo da se tako jednostavno izrazim, to je, što se tiče Zakona o narodnoj odbrani u ovom, sa ovog aspekta posmatrano. Sa drugog, svaka od republika tadašnje Jugoslavije je samostalnim odlučivanjem

izdvajala od 0,4 do 0,6 posto nacionalnog dohotka za finansiranje svoje Teritorijalne odbrane, opremu, naoružanje i tako dalje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dozvolite mi da vas prekinem, generale. Hrvatska je od oktobra 1991. godine bila nezavisna, a dokument koji smo maločas gledali odnosi se na januar 1992. godine. Da li vi imate bilo kakav komentar u vezi legalnosti svega ovoga? Možda to nije unutar vašeg područja ekspertize, ali da li možete da nam kažete nešto o tome da li je u to vreme finansiranje operacija u Krajini bilo legalno ili ne?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Vrlo je teško da vam odgovorim. Savezno izvršeno veće, ja ne znam koji period, saveznog parlamenta je donelo zaključak da se ne priznaju odluke o osamostaljivanju Slovenije i Hrvatske. Po tom osnovu one, Savezno izvršno veće ne gleda na te države kao novotformirane, kao na samostalne države i obratno, Hrvatska i Slovenija gledaju, doživljavaju sebe na osnovu svojih skupštinskih odluka, parlamenata svojih kao legalne, inaugurisane države. I one će biti priznate tek od januara 1991. godine, i to ne odmah sve i ne u celini, pojedinačno od ove, one države i tako dalje. Tako da bi to, nisam jednostavno dovoljno kvalifikovan da to procenim, ali pravnici bi verovatno mogli da vam daju bolji odgovor...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. Vi ste rekli nešto šta je optuženog zabrinulo i šta je on osporio. Vi ste rekli da se policija pretvarala u "Pretorijansku gardu" i da je vas kao građanina bilo sramota što je policija bila bolje opremljena i da se Srbija pripremala da transformiše policiju u vojsku. Optuženi nije pružio nikakav motiv zbog kojeg biste vi govorili tako nešto, odnosno zbog kojeg biste vi rekli nešto šta nije istina, pa nam sad vi recite, kada ste svedočili u vezi tog konkretnog pitanja transformacije u Pretorijansku gardu, da li ste govorili o svom iskustvu, osećaju koji ste imali kao građanin ili kao vojnik?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Kao građanin.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. Spomenuli ste i sastanak Predsedništva, zapravo postavljeno vam je pitanje o sastanku Predsedništva na kojem je proglašena neposredna ratna opasnost. Da li vi lično znate ko je bio prisutan na tom sastanku? Iznešena je tvrdnja da je tamo bilo šest ljudi i da je pravni minimum time bio zadovoljen, ali da li vi to lično znate?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ne znam lično u odnosu da sam bio tamo ili da sam dobio službeni izveštaj, ali je to opšte poznato ko su bili tih

šest članova, prisutni. Tada je doneta legalna odluka od većine članova Predsedništva, bez obzira što predstavnici Slovenije i, odnosno članovi Predsedništva iz Slovenije i Hrvatske nisu prisutni. Međutim, odmah iza toga više se to Predsedništvo ne konstituše, odnosno ne okuplja kao šest članova, još manje kao osam nego deluje četvoro, u kvartetu, njih četvoro. A pošto je proglašena neposredna ratna opasnost, onda se ono više javlja u odnosu na funkciju odbrane kao Vrhovna komanda, a za Vrhovnu komandu nije eksplicite predviđeno da li treba da budu svih osam članova Predsedništva ili možda samo trojica da bi se donela neka odluka. Pa sam ja zato izrazio sumnju da je to neki manevar...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro. Kada je reč o Vrhovnoj komandi, Vrhovna komanda može da počne da postoji tek posle što je na pravilan način proglašena neposredna ratna opasnost. Da li je bilo pravilno ili nepravilno funkcionisati kroz Vrhovnu komandu pre takvog objavljivanja?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Predsedništvo se transformiše u odnosu na odbrambena pitanja u tri situacije: neposredna ratna opasnost, vanredne prilike ili ratno stanje. Ali...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, to znamo, generale. Pitanje je bilo veoma jednostavno. Da li bi bilo pravilno ili nepravilno, u skladu sa propisima ili ne, da Vrhovna komanda funkcioniše, pre nego što se donese odluka o jednom od ta tri stanja koja ste naveli?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Načelno ne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. I konačno tabulator 3, hajde da pogledamo to još jedanput kako bismo obradili niz pitanja koja su vam postavljena u vezi sa tim. Optuženi vam je postavio niz pitanja i sugerisao da su sve odluke zapravo donošene u SSNO kao saveznom telu. Na ovom dijagramu vidimo da se vaša Koordinaciona grupa nalazila unutar Ministarstva odbrane Republike Srbije i vi ste nam rekli da je u jednom trenutku ona čak radila u zgradi Ministarstva Srbije. Ako su zahtevi za pomoć, novac ili oficire bili upućivani na pravilan način, da li postoji neki razlog zbog kojeg oni nisu mogli da budu upućeni direktno relevantnim sektorima u SSNO?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Postoji samo praktičan razlog, zbog preobimnog opterećenja SSNO sa funkcijom rukovođenja i komandovanja oružanim snagama koju je na njega prenelo Predsedništvo, pa se onda mi

javljam kao neki prethodni selektori tih zahteva i objedinjavamo ih iz Krajine. Eto, samo to.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, to sam shvatio. Ali Pretresno veće bi možda želelo da čuje šta vi imate da kažete o sledećem. To su bili zahtevi koji su dolazili od Srba van Srbije, zapravo, ti zahtevi su dolazili iz mesta koje je proglasilo svoju nezavisnost. Ti zahtevi su onda usmeravani kroz telo koje je bilo u okviru Srbije, zapravo srpskog Ministarstva odbrane pre nego što su prosleđivani saveznom telu na odobravanje i odgovor. Da li je bilo nekog značaja u činjenici da su srpski zahtevi prolazili kroz to državno telo Republike Srbije, šta mislite?

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Da, ali Savezni sekretar za narodnu odbranu ima mogućnosti zakonske da deo svojih ovlašćenja prenese ili postavi kao zadatak organizujući stručne ili pojedine druge timove da za njegove potrebe izvršavaju konkretne zadatke. To je pod jedan. Pod dva, rekli ste da su već samostalne države. Na Brionskoj konferenciji 7. jula iste godine dogovoreno je da se odgode odluke o osamostalivanju za tri meseca, to je podrazumevalo negde 7. oktobar. Ja ne mogu da se setim svih intervencija Evropske zajednice (European Community) i drugih nekih međunarodnih faktora, bilo je reči u tim nekakvim zadnjim sastancima na vrhu političkom da se još malo primiri to stanje, da se sačeka da bi se rešilo. Tako da ova strana SSNO, mi u vojsci nismo još uvek računali da su to *de facto* samostalne države, tako da nisam u mogućnosti jednostavno da vam odgovorim na način koji bi možda vi očekivali.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dva moja poslednja pitanja, jedno kratko i drugo možda još kraće. Spomenuli ste zlonamerni stav prema onom šta se pripremalo u Sloveniji i Makedoniji. Ko je to imao zlonamerni stav o tome? Ne mogu da se setim tačne fraze koju ste upotrebili, pa ću da pređem na sledeće pitanje.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ako je reč o tom izdvajanju ili otcpljenju pojedinih republika, bila je jedna osnovna teza u srpskom rukovodstvu, ili da kažem i u Predsedništvu SFRJ, da Srbi treba da ostanu da žive u zajedničkoj državi, a to znači SFRJ pošto ih ima u svim republikama, istina nešto malo u Sloveniji, ali u svim ostalim. Međutim, na tu tezu, ja sam citirao stav u izjavi načelnika Generalštaba 4. jula ili 5. jula, oprostite, kad nas je informisao u Centru visokih vojnih škol", gde doslovno kaže da takva

teza vodi krvoproliću, jer su sve republike izmešane sa drugim nacionalnostima i onda takav zahtev ne može se realizovati bez borbi, a to vodi onda u težak sukob i treba naći sporazumno političko rešenje. Evo, to je najkraće.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro. I moje zadnje pitanje. Tokom pauze kad ste bili sa sudskim poslužiteljem, možda ste pogrešno shvatili uputstva sudija, možda ste u tom trenutku želeli da mi nešto pokažete ili da razgovarate sa mnom, nisam to dobro shvatio, ali sam vam dao znak da ne možemo da razgovaramo. Da li ste bili zabrinuti u vezi nečega iz vašeg svedočenja, da li ste želeli da razjasnite neki deo vašeg iskaza ili da nešto dodate? Evo, to sada možete da učinite.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ – ODGOVOR: Ne, za Sud ništa.

TUŽILAC NAJS: U redu. Dobro. To je onda sve.

SUDIJA MEJ: Generale, time je vaše svedočenje završeno. Hvala vam što ste došli da svedočite pred Međunarodni sud. Sada možete da se povučete.

SVEDOK ĐORĐEVIĆ: Hvala i vama, časni Sude.

TUŽILAC NAJS: Pre nego što pređemo na sledeću temu, odnosno ono šta će gospođa Uerc-Reclaf da govori o Pravilu 92bis, mogu li da pomenem dve ili tri kratke administrativne stvari?

SUDIJA MEJ: Pitam se da li bi možda ipak bilo bolje da prvo saslušamo svedoka, a da kasnije obradimo ta administrativna pitanja.

TUŽILAC NAJS: Pa da, ja ću biti vrlo kratka.

SUDIJA MEJ: Vi želite već sada da odete?

TUŽILAC NAJS: Pa dogovorio sam neke stvari za danas posle podne. Dozvolite mi da kažem sledeće. Gospodin Marinović, kao što znate, svedočiće putem video linka sledećeg ponedeljka. Imamo veći broj dokaznih predmeta, a među njima je i jedna dosta velika karta. Ja ću da ih priprelim unapred, tako da ukoliko Pretresno veće želi to da prođe pre samog svedočenja, to će vam biti dostupno već u petak. Mi smo to organizovali tako

da ta velika karta može da se vidi i na grafoskopu, a svjedok će imati tu kartu kod sebe, na svom kraju video linka. Nadam se da će svjedočenje proći brzo i da će naša vizuelna pomagala biti od velike pomoći. Postoji jedna stvar koju bih želeo da spomenem na privatnoj sednici na samo dva minuta, toga se nisam dotakao u diskusijama prošle nedelje, ali mi treba pomoć Pretresnog veća u vezi sa tim. Uzeće nam samo dva minuta.

SUDIJA MEJ: Da.

(privatna sednica)

sekretar: Na otvorenoj smo sednici, časni Sude.

SUDIJA MEJ: Molim svjedokinju da pročita svečanu izjavu.

SVEDOK BAĆA: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine.

SUDIJA MEJ: Izvolite sedite. Gospođo Uerc-Reclaf, radićemo sa svjedokinjom do 13.45, a zatim ćemo posle toga da potrošimo pet minuta na administrativna pitanja.

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC UERC-RECLAF

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kažite nam, molim vas, vaše ime i prezime?

SVEDOK – ODGOVOR: Žana Baća.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Šta ste po zanimanju?

SVEDOK BAĆA – ODGOVOR: Povjesničar umjetnosti i arheolog.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Tokom relevantnog perioda, da li ste radili u Institutu za zaštitu kulturnih i povijesnih spomenika Dubrovnika i ako jeste, na kojem položaju?

SVEDOK BAĆA – ODGOVOR: Radila sam u konzervatorskom odjelu u Dubrovniku, na mjestu stručnog suradnika povjesničara umjetnosti.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: U međuvremenu ste stupili na dužnost direktora tog istog instituta. Da li je to tačno?

SVEDOK BAĆA – ODGOVOR: Da, to je tačno.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Međunarodnom sudu dali ste izjavu 27. juna i 19. decembra 2000. godine. Da li ste pogledali te izjave dok ste bili ovdje i potvrdili ih shodno pravnom postupku od prošle nedelje?

SVEDOK BAĆA – ODGOVOR: Da, jesam.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li ste napravili jedan dodatak o nekim manje važnim stvarima u toj izjavi?

SVEDOK BAĆA – ODGOVOR: Da, jedna ispravka je bila, umjesto 00.00, 12.00.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Časni Sude, Tužilaštvo predlaže da se ta izjava uvrsti u spis po Pravilu 92bis.

SUDIJA MEJ: Molim dokazni broj.

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni broj Tužilaštva broj 407.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Časni Sude, kada je svedokinja davala izjavu takođe je obezbedila i ogromnu količinu dokumentacije. Međutim, iz praktičnih razloga mi tu dokumentaciju nismo stavili u paket sa izjavom po Pravilu 92bis. To je samo iz praktičnih razloga. Gospođa Baća, kada je Dubrovnik postao deo svetske baštine?

SVEDOK BAĆA – ODGOVOR: 1979. godine Dubrovnik je upisan u listu svjetske baštine.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je stari grad u celini bio zaštićen, uključujući i zidine?

SVEDOK BAĆA – ODGOVOR: Tako je. Bio je uključen kompletan grad, u sklopu zidina i same zidine.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li vam je poznata dokumentacija u vezi sa tim pitanjem, sa pitanjem nominacije Dubrovnika? Da li su vam poznati dokumenti u vezi sa zahtevom da se Dubrovnik uključi na listu svetske baštine?

SVEDOK BAĆA – ODGOVOR: Da, poznata mi je kompletna dokumentacija.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Časni Sude, sa tim u vezi Tužilaštvo želi da se u spis uvrste četiri dokumenta, to su tabulatori 6, 7, 8 i 9.

SUDIJA MEJ: To su dokumenti UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)?

TUŽILAC UERC-RECLAF: Da, dokumenti UNESCO. Radi se o jednoj većoj količini dokumenata.

SUDIJA MEJ: Prvo da dobijemo dokazni broj za to.

sekretar: Časni Sude, ovih pet fascikli će nositi dokazni broj Tužilaštva 408.

SUDIJA MEJ: U redu.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Ja mislim da ne moramo te dokumente da podnosimo svedokinji, ona ih je već pogledala. Tabulator 6 je naslovna strana dokumentacije, tabulator 7 je Konvencija o zaštiti svetske kulturne baštine i spisak baštine (Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage), tu se opisuje Dubrovnik i način na koji je on uvršćen na taj spisak. Sa tim u vezi, gospođu Baća, opravdanje, odnosno objašnjenje za stavljanje Dubrovnika na taj spisak svetske baštine opisano je u paragrafu 5. Tu se spominje kompleks koji u Dubrovniku postoji već stotinama godina i ovde takođe piše: "Naglašava se i važnost zidina starog grada". Da li to znači da je Dubrovnik uključen u taj spisak zbog svog jedinstvenog izgleda?

SVEDOK BAĆA – ODGOVOR: On je uključen na UNESCO-vu listu ne samo zbog svog izgleda, zbog svoje urbane matrice koja se poštovala još od ranog srednjeg vijeka. Potvrđeno je statutom iz početka i kraja XIII stoljeća koji su odredbe određivale tačan način izgradnje grada, dakle i širine i dužine ulica, veličinu zgrada, način gradnje i sve ostalo što je relevantno za postojanje takvog grada, kao i odredbe o njegovom proširenju. I ta urbana matrica, taj način izgradnje se zapravo zadržao do današnjeg dana, usprkos činjenici što je Dubrovnik u XVII stoljeću doživio teški potres, 1667. godine tačno. I unatoč takvim štetama, opet odredbama dubrovačkog statuta Dubrovnik je obnovljen u istoj, po istoj srednjovjekovnoj matrici koju je ispoštovao, i isto tako u tim odredbama su i zidine. Zlatno doba Dubrovnika...

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Dozvolite mi da vas prekinem...

SUDIJA KVON: Gospođo Uerc-Reclaf, možete li da mi kažete, spomenuli ste paragraf 5, ali paragraf 5 čega?

TUŽILAC UERC-RECLAF: Paragraf 5, tabulatora 7. To je sedma strana tog dokumenta u kojem se objašnjavaju razlozi zbog kojih je taj grad uključen na popis kulturne baštine. Tabulator 8, je originalni zahtev za uvršćenje, a tabulator 9, se takođe tiče tog istog procesa i razloga zbog kojih je Dubrovnik uključen na popis svetske baštine.

SUDIJA KVON: Hvala.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A sada bih želela da nešto kažemo o Konvenciji UNESCO-a (UNESCO World Heritage Convention). Da li vam je poznata ta Konvencija iz 1972. godine?

SVEDOK BAĆA – ODGOVOR: Da, poznata mi je.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Časni Sude, to je tabulator 3 te fascikle. Moje pitanje u vezi sa tim dokumentom glasi, ta konvencija posebno i konkretno govori o dužnostima država u kojima se nalazi zaštićena imovina?

SVEDOK BAĆA – ODGOVOR: Tako je. Ispoštovane su zapravo sve osnovne odredbe te konvencije. Osim Zakona o zaštiti kulturnih dobara koji se brine o očuvanju kulturnih dobara na razini cijele Hrvatske, postoji i posebni Zakon za obnovu Dubrovnika. Dakle, pored konzervatorskog odjela u Dubrovniku, postoji Zavod za obnovu Dubrovnika pri kojemu djeluje stručna savjetodavna komisija koja zapravo radi obnovu...

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Ne trebaju nam svi ovi detalji. Dakle, dovoljno je samo da govorimo o UNESCO konvenciji, da je tako skraćeno nazovem, ona nije dodatna konvencija koja je u vezi sa oružanim sukobima. Ta se konvencija više tiče obaveza država prema svojoj kulturnoj baštini, zar ne?

SVEDOK BAĆA – ODGOVOR: Dakle, najvažnije je očuvanje kulturne baštine, njegova konstantna skrb i briga, u skladu sa metodologijom struke nastojati revitalizirati objekte, dakle vratiti ih ponovo u život, očuvati Dubrovnik kao živi grad i isključivo, koliko je god to moguće, očuvati je sa tradicionalnim materijalima, sa tradicionalnim tehnikama obrade, dakle sve u skladu sa metodologijom struke.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: I kad govorimo dalje o dokumentima UNESCO-a, zanima me da li vam je poznat spisak svetske kulturne baštine? Časni Sude, to je tabulator 12, spisak svetske kulturne baštine zapravo potvrđuje da je stari grad, Dubrovnik uključen. Da li vam je poznat taj spisak?

SVEDOK BAĆA – ODGOVOR: Znam da popis postoji, znam da je Dubrovnik u njemu, ali koji su sve gradovi napamet, naravno ne.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da, naravno. Imamo još jedan dokument, to je tabulator 13. To je dokument kojim se uspostavlja spisak svetske kulturne baštine i koji sadrži kriterijume za uključivanje kulturnih lokaliteta na taj spisak, kao i odgovarajući proceduru sa tim u vezi. Da li je to tačno?

SVEDOK BAĆA – ODGOVOR: Da, to je tačno.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je Stari Grad, Dubrovnik zaštićen i Haškom konvencijom iz 1954. godine o zaštiti kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba (The Hague Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict)? Da li to znate?

SVEDOK BAĆA – ODGOVOR: Da, zaštićen je.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Časni Sude, to je tabulator 2, dokaznog predmeta 408. Želim da vam postavim još jedno pitanje u vezi sa tim. Član 4. poštovanje kulturnih dobara, taj član se odnosi na obe strane u sukobu i zahteva zaštitu. Tu stoji: "Visoke strane potpisinice ovog ugovora će se uzdržati od svakog korišćenja tog lokaliteta i neposredne blizine tog lokaliteta ili stvari koje se nalaze na tom lokalitetu, odnosno uzdržaće se od njihove upotrebe na način na koji bi taj lokalitet mogao da bude doveden u opasnost, a druga strana će se obavezati da ne preduzima akte neprijateljstva prema takvim lokalitetima". Sa tim u vezi želim da vas pitam, da li znate da li su bilo kakve vojne jedinice ili objekti ili policijske jedinice bile stacionirane u Starom Gradu?

SVEDOK BAĆA – ODGOVOR: Nisu bile stacionirane u starom gradu.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li ste vi to mogli lično da zaključite? Jeste li se vi kretali starim gradom?

SVEDOK BAĆA – ODGOVOR: Konstantno smo se kretali starim gradom radeći popise, radeći dokumentaciju na ratnim oštećenjima. Sve kolege su bile konstantno obilazile gotovo svaku ulicu, gotovo svaku kuću, i konstantno smo bili prisutni cijelo vrijeme unutar povijesne jezgre grada.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kad je reč o Haškoj konvenciji, u petom poglavlju te konvencije opisuju se, opisan je i znak, jedan poseban znak koji se koristi za označavanja takvih objekata, taj znak se koristi u samoj konvenciji, nacrtan je ovde. Zanima me da li ste vi takve znake postavljali, da li ste postavljali zastave sa takvim znacima? Možete li da nam kažete nešto o tome, gde i kako ste ih postavljali, koliko su bili vidljivi?

SVEDOK BAĆA – ODGOVOR: Takve znakove smo postavljali na cijelom području nadležnosti naše službe zaštite, a isto tako i u povijesnoj jezgri grada. Svako postavljanje takvog znaka bilo je popraćeno i fotografskom dokumentacijom, dakle fotografirano je, što postoji u našoj dokumentaciji. Naravno da su se poštovale sve, Haška konvencija da se znak postavi na najvidljivijem mogućem mjestu na samom objektu. To smo obavljali, te poslove, tijekom osmog i devetog mjeseca 1991. godine, a sam znak Haške konvencije je poznat, on je u obliku štita plavo-bjele boje sa plavim trokutom na vrhu i jednim plavim rombom u dnu, sa dva bijela trokuta sa strane.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Koliko je velik taj znak?

SVEDOK BAĆA – ODGOVOR: 150 puta 250 centimetara.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Upravo ste rekli da ste to radili tokom leta. Jeste li dobili pismo Ministarstva za kulturu i obrazovanje kojim je od vas zatraženo da to učinite?

SVEDOK BAĆA – ODGOVOR: Tako je, dobili smo naredbu Ministarstva kulture po kojoj je naša direktorica postupila, pozvala je sve stručne suradnike koji su tada bili na godišnjim odmorima, pa tako i mene, i pristupili smo postavljanju ovih oznaka, a isto tako i zaštiti pokretnih kulturnih dobara u samoj povijesnoj jezgri grada i cijelom području.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Časni Sude, to je tabulator 1 u ovoj fascikli, pismo od 22. avgusta 1991. godine u kojem se traži postavljanje zaštitnih znakova na kulturnim spomenicima. I konačno, još jedno pitanje o zaštiti. Da li vam je poznato da je SFRJ ratifikovala obe ove konvencije, mislim na konvenciju UNESCO-a i Hašku konvenciju? Da li znate za to?

SVEDOK BAĆA – ODGOVOR: Da, to mi je poznato. To je notirano u našoj literaturi koju inače polažemo na fakultetu.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Časni Sude, u tabulator 4 uvrstili smo dokumente o ratifikaciji Haške konvencije iz januara 1956. godine. U tabu-

latoru 5 je ratifikacija Konvencije o kulturnoj baštini iz februara 1975. godine. Gospođa Baća, ne morate sada da govorite o samom napadu, jer su o tome govorili drugi svedoci. Ja sa vama želim da govorim samo o vašim procenama štete koja je bila pricinjena posle raznih bombardovanja i granatiranja. Pre svega, posle granatiranja starog grada u oktobru, da li je vaš Institut procenio štetu i o tome pripremio izveštaj?

SVEDOK BAĆA – ODGOVOR: Da, naš je institut pripremio izveštaj o šteti i takav je izveštaj poslao svom nadležnom Ministarstvu kulture.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Časni Sude, taj izveštaj je u tabulatoru 17 i želim da svedokinji pokažemo petu stranu. Vi ste taj dokument pregledali tokom vaših priprema za svedočenje?

SVEDOK BAĆA – ODGOVOR: To je tačno.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Ovde su crnim tačkama označene zgrade koje su pogođene. Vi ste takođe ovde naveli šta su bile te zgrade, na primer sinagoga, palata "Sponca", neke od njih se ne vide baš najbolje, tu stoji i Stara luka. Recite nam šta još ovde piše?

SUDIJA MEJ: Samo trenutak, prvo da vidimo da li možemo to da pronademo.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: To je tabulator 17. Strane nisu numerisane, ali to je peta strana, ako brojite od naslovne. Molim da se to stavi na grafoskop, sa leve strane do vas, i na engleskom i na BHS-u, to je sve na istoj strani, odnosno na stranama koje slede posle toga, ali mene zanima karta, karta na kojoj se vidi plan Dubrovnika sa crnim tačkama. Vi ste ovde znači označili sinagogu, dominikanski samostan, palatu "Sponca", staru luku, ali neke od reči nisu baš razumljive, ne možemo da ih pročita-mo. Možete li, molim vas, da vi pročitate te ostale reči, šta je to?

SVEDOK BAĆA – ODGOVOR: Franjevački samostan, tvrđava "Bokor", muzej "Rupe" u koji je smešten etnološki i etnografski muzej, ovo je jedna stambena zgrada, sinagoga je vidljiva, dominikanski samostan i kao što ste već rekli, palača "Sponza" u kojoj je smešten državni arhiv.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Hvala. Nećemo sada da ulazimo u detalje štete zatečene u to vreme, budući da se ti detalji nalaze u samom izveštaju. Sada želim da vam postavim nekoliko pitanja o granatiranju

grada sredinom novembra 1991. godine. Da li ste posle tog granatiranja ponovo izašli na teren, procenili štetu i pripremili izveštaj?

SVEDOK BAĆA – ODGOVOR: Tako je, ponovo smo to napravili, jer to je bilo u skladu sa našom dužnošću, dakle dokumentiranje, evidentiranje, sačinjavanje popisa i izviještavanje nadležne službe zaštite. Napravili smo i takav popis, odnosno izvještaj.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Časni Sude, to je tabulator 18, izveštaj iz novembra 1991. godine, takođe je kombinacija dva jezika, BHS i engleskog. Molim da svedokinji pokažemo i kartu, odnosno plan starog grada. To je prvi plan grada koji se nalazi u toj fascikli, negde oko 10 stranice. Ovde opet vidimo neke crne tačke. Recite nam šta one označavaju? Da li su to lokaliteti pogodaka granata?

SVEDOK BAĆA – ODGOVOR: To su direktni pogoci granata. Njihove tačne lokacije, oprostite.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da, hvala. To je dovoljno za ove izveštaje, budući da imamo i finalni izveštaj kojim ćemo kasnije da se bavimo. Da li su posmatrači UNESCO stigli u Dubrovnik u novembru 1991. godine kako bi pratili situaciju i pomogli vašem Institutu da proceni štetu?

SVEDOK BAĆA – ODGOVOR: Od 28. jedanaestog, pa do 20. dvanaestog boravili su predstavnici UNESCO-a, gospodin Bruno Karnez (Bruno Carnez) i Kolin Kajzer (Colin Kaiser), i to je bilo prvi put da je generalni direktor UNESCO poslao svoju misiju u jedno ratom zahvaćeno područje. Oni su bili smješteni, dakle i stanovali su i radili su u našim uredima, tako da je od tog vremena naš rad bio zajednički.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Dnevno?

SVEDOK BAĆA – ODGOVOR: Svakodnevno.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Časni Sude, pismo kojim se Kolin Kajzer i njegov kolega šalju u Dubrovnik je pod tabulatorom 10, u dokumentaciji koju imate. Svedokinja je, dakle, znala za to.

SUDIJA MEJ: Da li je ovo možda dobar trenutak da prekinemo sa iskazom?

TUŽILAC UERC-RECLAF: Da.

SUDIJA MEJ: Gospođo Baća, sada moramo da završimo sednicu. Molim vas da imate na umu da tokom ovog prekida ni sa kim ne razgovarate o vašem svedočenju sve dok se ono ne privede kraju. To se odnosi i na pripadnike tima Tužilaštva. Molim vas da se vratite sutra u 10.30, jer pre vas moramo da saslušamo još jednog svedoka, a vaše ćemo svedočenje pokušati da završimo sutra. Dakle, molim vas da sutra dođete u 10.30. Možete da idete.

SUDIJA MEJ: Gospođo Uerc-Reclaf, evo da vam kažem o čemu mi razmišljamo. U petak bi možda bilo praktično da potrošimo sat vremena ili otprilike sat vremena kako bi pokušali da rešimo što je moguće veći broj zahteva po Pravilu 92bis za uvrštavanje izjava svedoka u spis. Kako bi svi znali za šta trebaju da se pripreme, mogu da vam kažem da bih želeo da završimo sa vukovarskim izjavama, pošto to nismo uradili prošle nedelje kada smo sudija Kvon i ja zasedali sami, sećate se toga, pa smo onda odložili odluku o C-1165 i C-1164. Dakle, prvo moramo da završimo te dve izjave. Takođe, nerešen je još i C-1149. Imamo još jednog svedoka za Vukovar, C-1171, ali čini mi se da je sa njim u vezi postavljen zahtev da se transkript njegovog svedočenja uvrsti u spis, tako da ćemo se onda njime baviti kada se bude bavili transkriptima. I možda će biti pogodno da sve preostale svedoke o lokalitetu Vukovar obradimo nakon što rešimo zahteve za transkripte. To ćemo učiniti sledeće nedelje. Gospodine Kej (Kay), izvolite.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Dozvolite mi da otvorim jedno čisto praktično pitanje. Ja imam jednu obavezu koja već dugo postoji, moram da budem na jednom drugom mestu u petak, a ovo je aspekt kojim sam se samo ja bavio i biće gotovo nemoguće da gospodin Tapušковиć to preuzme.

SUDIJA MEJ: U redu, hajde da to onda prebacimo na četvrtak.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Hvala vam.

SUDIJA MEJ: U redu, onda ćemo tu diskusiju da prebacimo na četvrtak. I zatim dalje, šta još treba da razmotrimo. Imamo zahtev od 26. februara za dva svedoka, gospodina Josipovića i C-1156, možda njih možemo da rešimo posebno. Takođe bi bilo praktično kada bismo barem počeli sa svedocima za Dubrovnik. Sada ću da ih navedem, da vidim da li sam to dobro shvatio i da nisam ni jednog propustio. Izvinjavam se prevodiocima. Dolazi jedan spisak, ali se bojim da sam to tek maločas zapisao. Spisak glasi: C-1066, C-1082, C-

1083, C-1088, C-1092, C-1095, C-1105, C-1112, C-1122, C-1127, C-1133, C-1139, C-1150, C-1159 i C-1173. To su svjedoci za koje sam zabeležio da su vezani za Dubrovnik. Kao što sam rekao, bilo bi praktično da se svima pozabavimo odjednom. Gospođo Uerc-Reclaf, možda biste želeli da razmislite da li vam je zaista potreban toliki broj svjedoka. Možda biste želeli ponovo da razmislite o tome da to, da tu listu malo skratite do četvrtka, tu je skoro 20 svjedoka, a mi smo već čuli dosta iskaza o Dubrovniku. Još jednu stvar čini mi se da treba sada da rešimo. Čini mi se da smo o tome već govorili, pomozite mi, to je B-1732. To je gospodin Doel (Colm Doyle), mislim da je on oficir. Vi ste spomenuli nešto u vezi sa tim, bojim se da sam zaboravio šta ste rekli.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Da, mi smo u stvari povukli naš zahtev za sada, budući da će se taj svjedok biti pozvan u okviru bosanskog segmenta predmeta.

SUDIJA MEJ: U redu. Hvala. U redu. Onda ćemo u četvrtak da rešimo ove stvari. Da, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Samo jednu načelnu primedbu sa konkretnim primerom. Šta vam znači taj vaš 92bis? Evo pogledajte, svjedokinja koja je upravo ustala, koja će nastaviti sutra je po Pravilu 92bis, danas je ovde stavljeno na sto pet bajndera koji se odnose na njeno svjedočenje. Nesumnjivo da to Pravilo 92bis služi isključivo da se ogromne gomile dokumenata koje nema niko ni teoretske mogućnosti da pročita, uopšte uzmu u obzir i pročitaju, a kamoli da se o njima na bilo kakav ozbiljan način raspravlja. Ovo ne može ni da se prelista za vreme koje vi određujete, ni za strostruko vreme koje vi određujete. Prema tome, potpuno je jasno da se tim načinom nastoji samo da onemogući reagovanje na bilo šta što se na ovakav način isporuči, a pogotovo znate dobro...

SUDIJA MEJ: Jedna praktična stvar. Da li je sporno to da je nanešena šteta Starom Gradu? Da li je to uopšte sporno?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Znae šta je sporno, gospodine Mej, što u stvari uopšte nije sporno da Srbija nikakve veze sa Dubrovnikom nema. Tako ste isto mogli da uzmete...

SUDIJA MEJ: Ali to je, ako mi dozvolite da kažete, jedno sasvim različito pitanje. Ako je to pitanje o kojem moramo da prosuđujemo, onda najbol-

je da ne trošimo previše vremena na debatu o tome da li je neko mesto oštećeno ili ne. Ako vi to ne osporavate, onda se sve ovo može vrlo brzo da se završi. Naravno da je pitanje, kao što vi kažete, da li je Srbija, odnosno da li ste vi imali bilo kakve veze sa tim. To će možda biti i centralno pitanje o kojem ćemo mi morati da odlučimo. Ali sve bi bilo jasnije i svima bi stvari bile puno jednostavnije kad bismo mogli dokaze o razaranju da obradimo tako da o tome dugo ne debatujemo. Međutim, želeo bih još da kažem da mi imamo na umu probleme koje vi imate sa ovom dokumentacijom i zato vas i pitam da li je to sporno. Ukoliko je potrebno, vi ćete dobiti dovoljno vremena da pogledate te stvari. Međutim, kad je reč o ovom konkretnom slučaju, ja ne vidim da je to zaista neophodno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, ne govorim samo o tom konkretnom slučaju. Reč je upravo, reč je upravo o odgovornosti suprotne strane na bazi ovih Haških konvencija koje je gospođa Uerc-Reclaf maločas citirala, koja je upotrebila istorijski spomenik za provociranje i pucanje po vojsci svoje sopstvene države, još uvek u to vreme. Prema tome, sporno je ko je tu štetu i napravio. I to je suštinsko pitanje, iako se ne tiče ni Srbije ni mene, ali se tiče JNA. I pitanje je da li je JNA za to odgovorna ili upravo ta suprotna strana koja je iskoristila sve ovo šta ne sme da iskoristi da bi isprovocirala i napravila centar za medijsku propagandu vezanu za otcepljenje i međunarodno priznavanje. O tome se radi, gospodine Mej.

SUDIJA MEJ: Hvala. Hvala što ste razjasnili šta su konkretno sporna pitanja. Kad je reč o ovim dokumentima, čini se da neće biti nanešena nikakva šteta ukoliko se ovi dokumenti uvrste u spis. Međutim, ukoliko u jednom trenutku dođe do toga da vama bude nanešena šteta zbog uvrštavanja ovih dokumenata zato jer niste dovoljno rano dobili obaveštenje o njima kako biste mogli da ih pravilno obradite, dobićete dovoljno vremena za to. Moramo jednu stvar da razjasnim, samo trenutak, samo trenutak, da li su ti dokumenti ranije obelodanjeni?

TUŽILAC UERC-RECLAF: Da, časni Sude. Ovi dokumenti su zapravo deo izjave gospođe Baća, prema tome, oni su obelodanjeni. Zapravo, uz izjavu gospođe Baća išlo je još više dokaznih predmeta, a mi smo sklonili one koji nisu interesantni i zato radimo na ovaj način. Znači, mi govorimo da se ovaj izveštaj bavi starim gradom, imamo tu i glavni izveštaj i ne ulazimo dalje u detalje.

SUDIJA ROBINSON: Kad je to obelodanjeno?

TUŽILAC UERC-RECLAF: To je obelodanjeno u maju prošle godine, a takođe i pre dva dana u ovom obliku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej.

SUDIJA MEJ: Moramo brzo da završimo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Koliko se ja dobro sećam, a vi me ispravite ako se ja dobro ne sećam, vi ste naložili da vam dostave izveštaj, ova strana preko puta, o količini dokumenata kojima oni zatrpavaju celu ovu stvar. Ja ne verujem da ste vi taj izveštaj dobili, ja ga nisam video, a još uvek mi imamo, čekamo odgovor na pitanje kada vi, to od vas čekam odgovor na pitanje, kada vi uopšte zamišljate da je moguće pročitati te stotine hiljada stranica koje su do sada isporučene, 1.000 video kasete i 1.000 audio kasete. Kada vi to smatrate da se to može i u kom vremenskom periodu obaviti?

SUDIJA MEJ: Da vidimo ovako. Prvo, kad je reč o izjavama koje se izvršavaju po Pravilu 92bis, mi ćemo da osiguramo da vas ništa ne iznenadi i da imate adekvatno vreme za pripremu. I ukoliko bude mnogo dokaznih predmeta, ja ne predviđam da će ovim izjavama biti pridodato mnogo dokaznih predmeta, jer na osnovu onoga šta se sećam, mislim da se radi uglavnom o jednostavnim izjavama. Zahvaljujem se sekretaru, ona mi je upravo dala izveštaj koji je pripremila Tužilaštvo 12. februara, trebalo bi da i vi imate kopiju tog izveštaja, registracioni broj je 19564. Prema tome, možda to možete da pronađete. Mi se još tim izveštajem nismo pozabavili, kasnije ćemo da se pozabavimo njime, sad ima drugih stvari, ali u svakom slučaju razmatramo taj izveštaj. Dakle, pronađite taj izveštaj od 12. februara, a sada se sednica završava.